

Antti Haaranen

**OPPILAAN KULTTUURIPOLKU ELOKUVAKASVATUKSEN
SAAVUTETTAVUUDEN EDISTÄMISESSÄ**

**OPPILAAN KULTTUURIPOLKU ELOKUVAKASVATUKSEN
SAAVUTETTAVUUDEN EDISTÄMISESSÄ**

Antti Haaranen
Opinnäytetyö
Syksy 2023
Taiteen tekijä ja kehittäjä (YAMK)
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Taiteen tekijä ja kehittäjä (YAMK)

Tekijä: Antti Haaranen

Opinnäytetyön nimi: Oppilaan kulttuuripolku elokuvakasvatuksen saavutettavuuden edistämiseksi

Työn ohjaaja: Pekka Isomursu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2023 Sivumäärä: 55 + 3 liitettä

Audiovisuaaliset mediat ovat voimakkaasti läsnä arjessamme. Taidot vastaanottaa, tulkita ja toteuttaa mediasisältöjä ovatkin aikamme kansalaistaitoja. Näihin taitoihin viitataan perusopetuksen opetussuunnitelmissa termeillä monilukutaito tai medialukutaito. Perusopetus on luonteva ja tehokas ympäristö elokuva- ja mediakasvatukselle, koska se tavoittaa lähes kaikki lapset.

Opinnäytetyössäni käsittelin elokuvakasvatuksen saavutettavuuden edistämistä oppilaan kulttuuripolun avulla. Se on perusopetuksen kulttuuriopetussuunnitelman sovellus, jossa eri kulttuurialojen sisällöt ovat integroidut eri vuosiluokkien opetukseen. Oulussa Valveen elokuvakoulun kehittämä Elokuvareitti koostuu ensivaiheessa kaikille 3. luokille suunnatuista elokuvakasvatussisällöistä.

Selvitin työssäni vastauksia kahteen tutkimuskysymykseen: mitkä ovat relevantteja elokuvakasvatuksellisia sisältöjä opetettavaksi 3. luokkien oppilaille ja miten luokanopettajia voidaan tukea 3. luokkien Elokuvareittiin osallistumisessa. Elokuvakasvatuksen sisältöjä lähestyin elokuvapedagogisesta näkökulmasta ja luokanopettajien tuentarvetta palvelumuotoilun näkökulmasta.

Sisältöjen suhteen pidin perustelluimpana tarjotinmallia, jonka harjoituksissa elokuvaa käsitellään monipuolisesti sekä oppimisen kohteena että välineenä muiden asioiden oppimisessa. Harjoitukset tehdään helposti saatavilla olevilla välineillä.

Opettajien tarpeita kartoitin kyselyin ja syventävin haastatteluin. Merkittävimmiksi esteiksi elokuvakasvatuspajan itsenäiselle toteuttamiselle opettajat kokivat teknisen osaamisen ja sopivien kuvausvälineiden (esim. iPadit ja jalustat) puutteen. Toivotuimmat tukimuodot olivat elokuvakasvattajan kouluvierailu, tiiviitä opasvideoita sisältävä selkeä ja suoraan käyttöön otettavissa oleva oppimateriaali, lainattavat välineet sekä täydennyskoulutukset. Kerätyn tiedon pohjalta kehitimme Valveen elokuvakoulussa palvelupolun, jossa opettaja saa luokkaansa yhtä tarjottimelta valitsemaansa harjoitusta varten vierailevan elokuvakasvattajan ja laadukkaan verkko-oppimateriaalin toisen harjoituksen itsenäistä teettämistä varten.

Asiasanat: elokuvakasvatus, kulttuurikasvatus, mediakasvatus, medialukutaito, monilukutaito, perusopetus, opetussuunnitelmat.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Artistic Development

Author: Antti Haaranen

Title of thesis: The Pupil's Cultural Pathway as a Tool to Promote Accessibility in Film Education

Supervisor: Pekka Isomursu

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2023

Number of pages: 55 + 3 appendices

Audiovisual media are very much part of our daily lives. The skills to receive, interpret and implement media content are the civic skills of our time. Basic education is an effective environment for film and media education because it reaches almost all children.

In my thesis, I addressed the issue of promoting accessibility of film education through a cultural pathway for pupils. It is an application of the cultural education curriculum in primary education, in which the different types of art and culture are integrated into the teaching of different grades. In Oulu, the Film Route, developed by Valve Film School, initially consists of film education content for all 3rd grades.

In my work, I explored answers to two research questions: what are the relevant film education contents to be taught to 3rd grade pupils and how can class teachers be supported in participating in the 3rd grade Film Route. I approached the film education content from a film pedagogical perspective and the need to support classroom teachers from a service design perspective.

In terms of content, I opted for a tray of exercises where film is treated in a variety of ways, both as an object of learning and as a tool for learning other things. The exercises are done with easily accessible tools.

The needs of teachers were identified through questionnaires and in-depth interviews. The most important obstacles to the independent implementation of a film education workshop were perceived by teachers as lack of technical skills and lack of suitable filming equipment. The most preferred forms of support were a school visit by a film educator, clear and directly usable learning material with concise tutorial videos, loanable equipment and teacher's training. Based on the research the film school team developed a service pathway whereby a teacher receives a visiting film educator for one exercise of their choice and a high quality e-learning material for the self-delivery of another exercise in their classroom.

Keywords: film education, cultural education, media education, media literacy, basic education, curricula.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Haasteena saavutettavuus	8
1.2	Ratkaisuna oppilaan kulttuuripolkuun kuuluva Elokvareitti	9
1.3	Tutkimuskysymykset, tutkielman lähtökohdat ja tavoitteet	10
2	TIETOPERUSTA	11
2.1	Käsitteet	11
2.1.1	Elokuva.....	11
2.1.2	Elokvakasvatus.....	15
2.1.3	Palvelumuotoilu	18
2.2	Elokvakasvatus perusopetuksen opetussuunnitelmissa.....	19
2.3	Kulttuuriopetussuunnitelma, oppilaan kulttuuripolku ja Elokvareitti	24
3	KEHITTÄMISTEHTÄVÄN KUVAUS	27
3.1	Elokvareitin pilotin resurssit, oppimistavoitteet ja sisällöt	27
3.2	Menetelmät luokanopettajien tarpeiden kartoittamiseen	30
3.3	Elokvareitin pilotoinnin tulokset	32
3.3.1	Kyselytutkimuksen tulokset	32
3.3.2	Syventävien opettajahaastattelujen tulokset.....	35
3.3.3	Havaintoja opetustilanteista.....	41
3.4	Käyttäjymmärryksen tulkinta – mikä toimii ja mikä ei?.....	42
3.5	Ratkaisuja opettajien tarpeisiin.....	43
3.6	Elokvareitin toimintamallin jalkauttaminen	45
4	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	46
4.1	Millaisia ovat relevantit sisällöt kolmansien luokkien Elokvareitillä? 46	
4.2	Miten luokanopettajia voidaan tukea Elokvareittiin osallistumisessa?	47
4.3	Toimenpidesuunnitelma ja jatkokehityksen kohteita.....	49
4.4	Pohdintaa kehitystehtävän onnistumisesta	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET.....	56

1 JOHDANTO

Käsittelen tässä opinnäytetyössä elokuvakasvatusta painottaen sen saavutettavuutta. Erityisesti tutkin oppilaan kulttuuripolkua keinona saavutettavuuden lisäämiseen. Avaan aluksi aiheenvalinnan yhteiskunnallisia ja henkilökohtaisia syitä.

Audiovisuaaliset mediat ovat olleet jo vuosikymmenten ajan voimakkaasti läsnä Suomessa niin lasten kuin aikuistenkin arjessa. Mediat vaikuttavat siihen, miten ajattelemme, tunnemme ja millaisena näemme ympäröivän maailman. Koulu maailmassa on jo pitkään tunnustettu tarve opettaa lapsia kulloinkin käytettyjen medioiden turvalliseen ja tiedostavaan käyttöön: 1950-luvulla puhuttiin sanoma-lehtikasvatuksesta, television yleistyttyä 1970-luvulla joukkotiedotuskasvatuksesta ja 2000-luvulla yleisesti mediakasvatuksesta, jonka tavoitteena on edistää oppijoiden medialukutaitoa (Kupiainen, Sintonen & Suoranta 2007, 4–5). Tiedonvälityksen hajautuminen yhä erilaisille alustoille näkyy muun muassa siinä, että 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa medialukutaidon termi korvattiin sanalla monilukutaito, joka tarkoittaa kykyä vastaanottaa, tulkita, arvottaa ja myös tuottaa viestejä erilaisia viestinnän tapoja hyödyntäen (Opetushallitus 2014, 22). Osa monilukutaitoa on osata valita kulloisessakin tilanteessa sopiva informaation lähde tai viestinnän tapa. Mediataitojen voidaan perustellusti sanoa olevan nykyajan kansalaistaitoja.

Viestintävälineissä on tapahtunut 2000-luvulla merkittävä muutos, kun perinteisesti lehdistä, televisiosta ja radioista seuratut sisällöt ovat siirtyneet internetiin. TNS Gallupin kyselytutkimuksen mukaan vielä vuonna 2009 10–29-vuotiaiden nuorten eniten käyttämä media oli televisio (Rahja 2013, 4). Kantar TNS:n tutkimuksessa vuonna 2021 nuoret käyttivät joukkoviestimien ääressä lähes koko vapaa-aikansa, keskimäärin 8,5 tuntia vuorokaudessa, josta internetin ääressä 6 tuntia. Netin suosituimpia sisältöjä olivat videopalvelut, kuten Youtube. (Pitkänen & Saarenmaa 2021.) Ei olekaan enää kovin mielekästä keskittyä siihen, mitä viestintäteknisiä laitteita käytetään, vaan siihen, mihin tarkoituksiin niitä käytetään.

tään. Television suosion vähentyminen tai elokuvateattereiden ahdinko suoratoistopalvelujen edessä eivät ole suinkaan merkkejä elokuvan hiipumisesta, vaan elävä kuva on tehokkaana viestinnän tapana alati ympärillämme mitä moninaisempien kanavien kautta. Elokuvan kielen, kulttuurin ja vaikutusvallan ymmärtämiseen voidaan vaikuttaa elokuvakasvatuksen keinoin. Samalla voidaan voimaannuttaa median kuluttajia myös median tuottajiksi, koska sillä on merkitystä, keiden äänet mediassa kuullaan.

Oma kiinnostukseni aiheeseen on vahvasti ammatillinen, mutta myös yleisiin kiinnostuksenkohteisiin ja arvoihini liittyvä. Olen ammatiltani mediaopettaja ja opettanut elokuvailmaisua vuodesta 2002 oululaisessa Valveen elokuvakoulussa (aiemmalta nimeltään Nukun elokuvakoulu). Valveen elokuvakoulu on osa Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluita ja Oulun lastenkulttuurikeskusta. Olemme elokuvakasvatuksen toimija, jonka kohderyhminä ovat alle 18-vuotiaat sekä heidän kanssaan työskentelevät aikuiset, kuten opettajat ja nuoriso-ohjaajat. Elokuvakasvatuksen saavutettavuus ja tasa-arvo ovat olleet sekä organisaatiollemme että minulle henkilökohtaisesti tärkeitä. Aluksi pääasiallinen keinomme saavutettavuuden lisäämiseksi oli kiertää kouluilla järjestämässä elokuvatyöpajoja, koska on helpompaa liikuttaa elokuvakasvattajia kuin kuljettaa luokkia. Alkuaikoina tavoitimme lähiopetuksessa noin tuhat oppilasta ja noin sata opettajaa vuodessa. Hyvä luku, muttei silti kata kysyntää. Myöhemmin olemmekin panostaneet muun muassa elokuvakasvatuksen menetelmien ja oppimateriaalien kehittämiseen ja levittämiseen, jossa keskeinen kanavamme on Koulujen elokuvaviikko. Elokuvaviikko on koordinoimamme valtakunnallinen elokuvakasvatuksen teemaviikko. 2022 siihen osallistui noin 100 000 oppilasta ympäri Suomea. Vuonna 2019 elokuvakoulullemme myönnettiin valtionpalkinto merkittävästä työstä lasten ja nuorten taideharrastuksen ja taidekasvatuksen hyväksi. Työ ei kuitenkaan valmistu eikä lakkaa: uusia lapsia ja nuoria kasvaa jatkuvasti, eivätkä usein aikuistenkaan mediataidot ole kovin hyvät. Vaikka toivomme vanhempien olevan kiinnostuneita lastensa mediankäytöstä ja opastavan heitä siinä aktiivisesti, niin usein niin ei ole. Mahdollisuutemme vaikuttaa kotikasvatukseen ovat kuitenkin vähäiset. Peruskouluissa puolestaan on mahdollisuus tavoittaa lähes kaikki lapset, mikä tekee perusopetuksesta otollisen ympäristön myös elokuvakasvatukselle.

1.1 Haasteena saavutettavuus

Huomasin nopeasti kiertävänä mediaopettajana aloitettuani, että oppilaat eri kouluissa ja jopa saman koulun eri luokilla olivat erilaisessa asemassa elokuvakasvatuksen suhteen. Syrjäseuduilla kouluilla ei välttämättä ollut yhtään videokameraa käytössään, vaan lähin kamera saattoi löytyä toiselta koululta viidenkymmenen kilometrin päästä. Keskuskaupunkien kouluissa kohtasin sekä opettajia, jotka olivat aidosti kiinnostuneita elokuva- ja mediakasvatuksesta, että opettajia, jotka välttelivät aihetta ja odottivat eläköityvänsä ilman että tieto- ja viestintätekniisiin (TVT) laitteisiin tarvitsisi koskeakaan. Esimerkiksi yksi opettaja kertoi minulle korvanneensa opetussuunnitelman mediakasvatukselliset sisällöt raamattuaiheisella askartelulla. Olisipa Nooan arkista tehty edes animaatio, toivoin. Sitkeästi on elänyt opettajien keskuudessa myös asenne, että mediakasvatus kuuluisi lähinnä äidinkielen ja kuvataiteen opetukseen, vaikka opetussuunnitelmien mukaan aihe on ollut kaikkiin oppiaineisiin kuuluva oppiainerajat ylittävä aihekokonaisuus vuodesta 2004 (Opetushallitus 2004, 39).

Niin koulujen elokuva- kuin mediakasvatuskin on kehittynyt 20-vuotisen työurani aikana onneksi parempaan suuntaan. Nuoremmat opettajat ovat valveutuneempia median suhteen ja usein saaneet koulutusta aiheeseen. Liikkuva kuva on useille oppilaille ja opettajille paitsi tuttu viihdyttävä, myös matalalla kynnyksellä haltuun otettavissa oleva ilmaisun muoto ja työkalu. Elokuvallisten harjoitusten tekemiseen sopivia välineitä, kuten tabletteja, löytyy lähes kaikista kouluista ja päiväkodeista. Myös opetussuunnitelmat huomioivat mediakasvatuksen hyvin. Viittauksia moni- tai medialukutaitoon on esimerkiksi perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa 2014 jo niin paljon, että Uudet lukutaidot -kehittämisohjelma on varta vasten kehittänyt verkkopalvelun uudetlukutaidot.fi, josta opettajan on helpompi löytää medialukutaidon sisällöt ja tavoitteet. Elokuvakasvatus ei silti edelleenkään tavoita kaikkia koululaisia tasapuolisesti.

1.2 Ratkaisuna oppilaan kulttuuripolkuun kuuluva Elokvareitti

Oulussa otettiin 2005–2010 ensimmäisten kuntien joukossa käyttöön kulttuuriopetussuunnitelma, joka on perusopetuksen opetussuunnitelman paikallinen liite. Siinä määritellään kulttuuriopetuksen tavoitteet kunnassa. Kulttuuriopetussuunnitelmaan kuuluu myös oppilaan kulttuuripolku, joka konkretisoi annettavan kulttuurikasvatuksen: siinä eri taidealojen sisällöt on sijoitettu eri luokka-asteille niin, että kukin oppilas käy peruskouluaihanaan läpi koko kirjon kulttuurisisältöjä.

Paikallinen kulttuuriopetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa. Esimerkiksi Oulussa kaupunginkirjasto on suunnitellut oppilaille kirjallisuutta käsittelevän Kirjastoreitin ja museo- ja tiedekeskus Luuppi Luuppireitin. Työpaikkani Valveen elokuvakoulu on ottanut tehtäväkseen suunnitella elokuvakulttuurin Elokvareitin, johon on tavoitteena saada osallistumaan kaikki Oulun 3. ja 8. luokkien oppilaat joka vuosi. Oppilaita on noin 2500 per luokka-aste eli elokuvaopetuksen piiriin pääsisi Elokvareitin avulla noin 5000 oppilasta vuodessa sekä heidän opettajansa. Suunnitelma on toteutuessaan sekä vaikuttavuudeltaan että saavutettavuudeltaan merkittävä ja toivottavasti sellainen, joka innostaa muitakin kuntia tarjoamaan enemmän elokuvakulttuuria ja -kasvatusta koululaisille.

Elokvareitin suunnitteluun ja toteutukseen liittyy haasteita, joista merkittävin on opetusresurssit: paljonko painotetaan elokuvien katsomista, paljonko itse tekemistä? Rakennetaanko toimintamalli sen pohjalta, että käytävissä olisi elokuvakasvattajia, jotka joko menisivät oppilasryhmien luo tai ryhmät tulisivat heidän luokseen, vai sen pohjalta, että elokuvakasvatusta toteuttavat luokan- ja aineenopettajat itse? Millaista tukea he tarvitsevat onnistuakseen?

1.3 Tutkimuskysymykset, tutkielman lähtökohdat ja tavoitteet

Työssäni on kaksi keskeistä tutkimuskysymystä, joista ensimmäinen koskee opetuksen sisältöjä ja toinen tapoja tukea opettajia elokuvakasvatustyössä. Ensimmäiseksi selvitän, *millaisia ovat relevantit sisällöt kolmansien luokkien Elokuvarreitillä*. Mitä jokaisen kolmosluokkalaisen olisi hyvä oppia elokuvasta? Tai rajataan hieman: mikä on käytännöllisintä oppia juuri Elokuvaraitin kontekstissa eikä jossain muussa yhteydessä? Mitkä sisällöt opettajat kokevat hyödyllisiksi ja toimiviksi? Toiseksi selvitän, *miten luokanopettajia voidaan tukea Elokuvaraittiin osallistumisessa*. Tulokset ovat sovellettavissa myös muiden elokuvakasvatushankkeiden toteuttamisessa kouluympäristössä.

Lähestyn Elokuvaraitin kehittämistä tässä tutkielmassa kahdesta näkökulmasta. Opetuksen sisältöjä lähestyn elokuva- ja mediapedagogisesta näkökulmasta. Tapoja tukea opettajia lähestyn puolestaan palvelumuotoilun näkökulmasta, jonka odotan tuottavan arvokasta tietoa kohderyhmän tarpeista. Tavoitteena on kehittää taiteenalan ja opetusalan paikallista osaamista hyödyntävä, kaikki alueen peruskoululaiset tavoittava elokuvakasvatuksen toimintamalli, joka on hedelmällinen sekä opetukselle että elokuvakulttuurille ja elämyksellinen oppilaille.

2 TIETOPERUSTA

2.1 Käsitteet

2.1.1 Elokuva

Sanasta elokuva voi helposti tulla ensimmäisenä mieleen länsimainen pitkä näytelmäelokuva vakiintuneine lajityypeineen, kuten draama, kauhu tai komedia. Elokuvan historia ja merkitykset ovat kuitenkin paljon moninaisemmat. Jo sanalla elokuva voidaan viitata niin taiteenlajiin, viestinnän muotoon kuin yksittäiseen teokseenkin.

Elävän kuvan historia juontuu tulkinnasta riippuen varhaisiin kuvankatselukojeisiin, kuten 1600-luvun taikalyhtyyn tai 1800-luvun alkupuolen keksintöihin, kuten fenakistiskooppi, joka mahdollisti lyhyiden kuvasarjojen katsomisen pyörivältä kiekolta (Espiritu 2014). Varsinaisen elokuvan synty ajoitetaan 1800-luvun loppuun. Elokuvaamiseen tarvittava elokuvakamera oli luonteva kehitysaskel valokuvauskameralle, ja elokuvakameraa kehittivätkin useat keksijät eri maissa. Useimmiten elokuvan isiksi nimetään kuitenkin Lumièren veljekset Auguste ja Louis, jotka patentoivat 1895 kehittämänsä elokuvakameran, kinematografin. Nimi tarkoittaa vapaasti suomennettuna liikkeenkirjoitinta. Keksintö toimi myös projektorina, jolla kuvattu elokuva voitiin heijastaa nähtäväksi ja veljekset tulivatkin kuuluisiksi ensimmäisestä kaupallisesta elokuvanäytöksestään Pariisissa 1895. Augusten ja Louisin varhaiset elokuvat koostuivat enimmäkseen lyhyistä, noin 50 sekuntia kestävästä dokumentaarista tuokiokuvista kuten Työläiset poistuvat tehtaasta (1895, ks. kuvio 1). Joukkoon mahtui myös ensimmäisenä kome diaelokuvana pidetty Puutarhuri sekä elokuvallinen illuusio, jossa filmiä taaksepäin kelaamalla nähtiin purettava talo palautumassa ehjäksi. (Mankkinen 2017.) 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa veljesten maanmies Georges Méliès tuli tunnetuksi lukuisten elokuvatehosteiden keksijänä sekä kauhu-, tieteis- ja fantasiaelokuvien isänä (Spira, 2020). Nykyisin tunnetut elokuvailmaisun keinot alkoivat hahmottua.

KUVIO 1. Lumièren veljesten elokuva Työläiset poistuvat tehtaasta (1895)

Tom Gunning (1986, 64–66) viittaa varhaisiin elokuviin termillä attraktioelokuva tarkoittaen sitä, että elokuvissa olennaista oli nähtäville tuominen ja näkeminen itsessään, visuaalinen uteliaisuus narratiivisuuden sijaan. 1900-luvun alussa elokuvat alkoivat pidentyä ja katsojille alettiin tarjota enemmän ja enemmän juonellisia näytelmäelokuvia. Vastareaktionä elokuvateoreetikot ja -kriitikot alkoivat kritisoida elokuvaa teatterin jatkeena toimimisesta ja peräänkuuluttivat elokuvan kehittämistä omana itsenäisenä taiteenlajinaan. Yksi näistä kriitikoista oli Alexandre Astruc, joka 1948 lanseerasi ajatuksen kamerakynästä. Hän halusi nähdä elokuvaa käytettävän tarinoiden kertomisen sijaan kaikenlaisen ajattelun ilmaisemiseen, kuten kirjailijat käyttivät kyniään. (Kiesiläinen 2017, 65.) Millaista voisi olla vaikkapa runoilu tai filosofointi elokuvan keinoin? Vaikka elokuvaa on toisinaan kutsuttu synteettiseksi taiteeksi sen vuoksi, että siinä voidaan nähdä yhdistyvän elokuvan rinnakkaistaiteita kuten draamaa, proosaa, näyttelemistä, maalausta ja musiikkia, niin elokuva on enemmän kuin noiden rinnakkaistaiteiden yhdistelmä. Esimerkiksi elokuvallinen ilmaisu ei synny kirjallisuuden ja maalaustaiteen yhdistelmästä. (Tarkovski 1989, 91.)

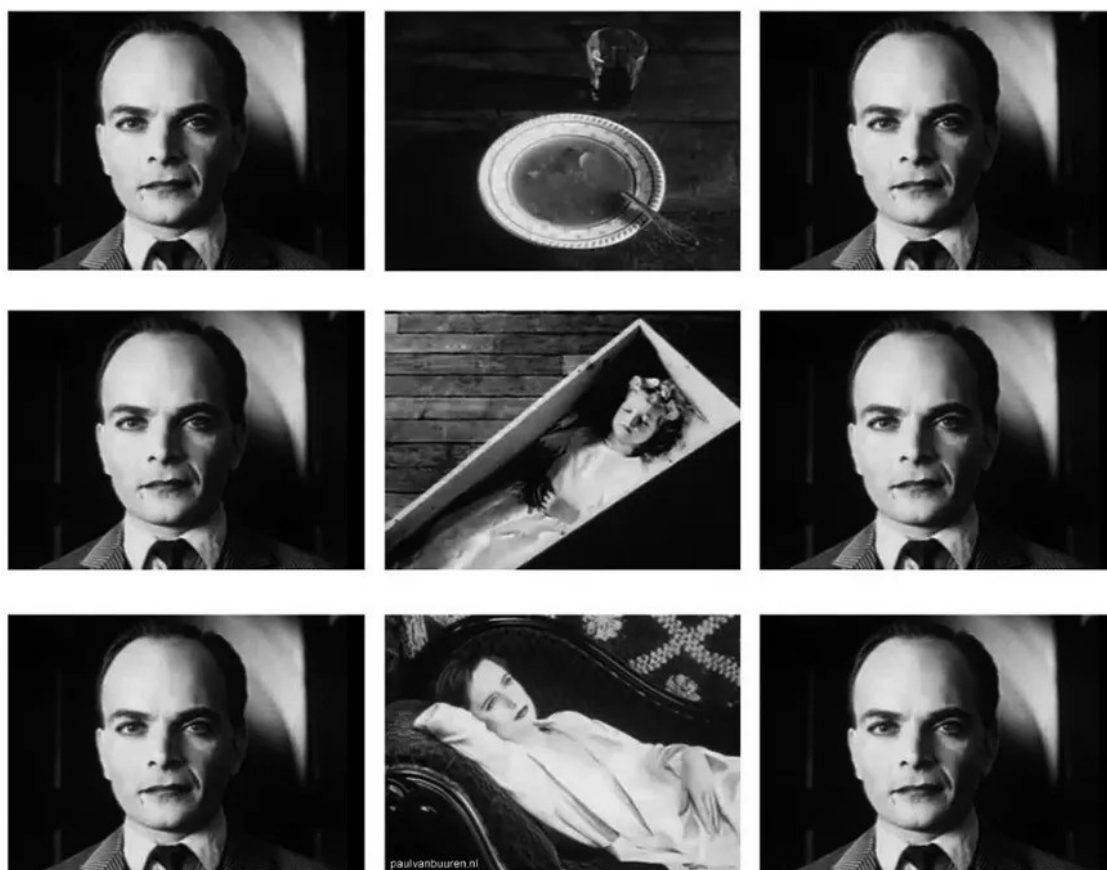
Elokuva on luovaa representaatiota, todellisuuden tilallista ja ajallista rajaamista. Neuvostoliittolainen elokuvaohjaaja Andrei Tarkovski (1989, 91) kuvaili elokuvan tekemistä ajan veistämiseksi. Elokuvantekijä veistää elämän valtavasta jäsentämättömästä todellisuudesta ylimääräisen pois, kunnes jäljelle jää elokuvantekijän ajatus, eli se, minkä elokuvantekijä haluaa esittää totena.

Mikä kaikki on elokuvaa? Ovatko elokuvaa esimerkiksi kotivideot tai internetin söpöt kissavideot? Edustavat ne ainakin elokuvan perinnettä. Jo vuonna 1900 englantilainen innovaattori George Albert Smith teki elokuvan *Grandma's Reading Glass*, jossa lapsi tutkii kissaa suurennuslasilla. Kyseessä oli yksi ensimmäisistä jatkuvuusleikkausta, näkökulmaotosta ja lähikuvaa tehokeinoinaan hyödynneistä elokuvista. Smith jatkoi tekniikan ja aiheen parissa elokuvissa *The Little Doctor* (1901) ja *The Sick Kitten* (1903, ks. kuvio 2). (Gray 2014.)

KUVIO 2. The Sick Kitten (1903) on internetin kissavideoiden esi-isä

Elokuvaleikkauksen merkittäviä edelleenkehittäjiä olivat 1910- ja 1920-luvuilla neuvostoliittolaiset Lev Kuleshov ja Sergei Eisenstein, joiden montaasiopin mukaan peräkkäisiä otoksia yhdistämällä syntyy uniikkeja merkityksiä, jotka ovat enemmän kuin osiensa summa. Katsojan mielessä syntyy nähtyä täydentäviä assosiaatioita. Katsojan mieli luo otosten välille syy-seuraussuhteita, vaikkei alkuperäisillä otoksilla olisi sellaisia. (Sperling 2016.) Esimerkiksi Kuleshovin testissä (ks. kuvio 3) katsoja kuvittelee miehelle erilaisia tunnetiloja kontekstista eli miehen katseen oletetusta kohteesta riippuen. Todellisuudessa miehen ilme on aina sama.

KUVIO 3. Kolme kuvasarjaa Kuleshovin testistä

Äänetönkin elokuva on elokuvaa, mutta jo alkuaajoista lähtien elokuvaan on haluttu lisätä ääntä: musiikkia, puhetta, toiminnan ja ympäristön ääniä sekä tehosteita. Lukuisten kokeilujen jälkeen synkronoitu ääniraita teki läpimurtonsa 1927 Alan Croslandin ohjaaman *The Jazz Singer* -elokuvan myötä. (Kivi 2012, 9.) Jo

sitä ennen, aikakaudella, jota voidaan kutsua mykkäelokuvan kultakaudeksi, kuului elokuvanäytöksiin usein säestys. Elokuvasäestäjiä varten julkaistiin muun muassa nuottikokoelmia erilaisiin kohtauksiin sopivasta musiikista ja rakennettiin mekaanisia tehostelaitteita, jotka matkivat esimerkiksi tuulen tai sateen ääntä. (Saarela 2000, 18–19.) Ääntä käytetään usein elokuvassa täydentämään ja tehostamaan muuta kerrontaa ja johdattelemaan katsojaa enemmän tai vähemmän hienovaraisesti elokuvan tapahtumiin ja tunnetiloihin. Äänellä voidaan myös tarkoituksellisia ristiriitoja, kontrapunkteja, nähdyn kanssa. (Saarela 2000, 20–21.) Kuten kuvallista montaasia seurattaessa, niin myös äänellistä montaasia seurattaessa katsojan mieli luo assosiaatioita ja täydentää havaittua.

Tässä opinnäytetyössä elokuva käsitetään lavasti liikkuvaan kuvaan perustuvana taiteenlajina ja ilmaisun muotona. Näin elokuvan perinteeseen voidaan nähdä kuuluviksi fiktiot, dokumentit, uutiset, animaatiot, musiikkivideot, mainosvideot ja monet muut elävän kuvan muodot. Kaikkia näitä voidaan myös elokuvakasvatuksen alla käsitellä.

2.1.2 Elokuvaskasvatus

Elokuvaskasvatus on kasvatuksen alalaji, jolla on useita suuntauksia ja perinteitä. Kuten monien muidenkin viestinnän innovaatioiden kohdalla, myös elokuvaan on suhtauduttu toisaalta mahdollisuutena, toisaalta uhkana. Historiallisesti elokuvakasvatuksen juuria voidaan hakea 1920–1930-lukujen Ranskasta, Yhdysvalloista ja Isosta-Britanniasta. 1920-luvulla Ranskassa alkoi muodostua esteettisen elokuvakasvatuksen suuntaus, joka painotti elokuvan taideolemusta ja tekijyyttä (Nevala 2019, 6). Samoihin aikoihin Yhdysvalloissa pyrittiin puolestaan vaikuttamaan elokuvien sisältöihin niin, että ne olisivat siinä kulttuuriympäristössä oikeina pidettyjä arvoja opettavia, eivätkä turmelevia (Sihvonen 1988, 135–136). Myös Isossa-Britanniassa 1930-luvulla virinnyt elokuvakasvatustoiminta pyrki elokuvaan liitettyjen haittavaikutusten minimointiin (Fedorov 2008, 57). 1950-luvulle tultaessa elokuvakasvatuksessa saattoi havaita rinnakkain kolme peruskäsitystä:

elokuvan kokeminen uhkana, elokuvan kokeminen lingvistiksi kieleen perustuva tai elokuvan kokeminen esteettisenä taiteenlajina. Elokuvasvatuksen tavoitteet vaihtelivatkin elokuvan arvostuksen nostamisen ja vaaroilta suojelemisen välillä. (Merilampi 2014, 68.)

Elokuvasvatus on läheisessä suhteessa taidekasvatukseen ja mediakasvatukseen. Taidekasvatuksen vaikutuksia on esteettisessä elokuvasvatuksessa, jolla pyritään vaikuttamaan elokuvamaun kehittymiseen. Mediakasvatus painottaa puolestaan yksilöä, jolla on taito ymmärtää median tuottamia viestejä sekä tuottaa niitä yhdessä muiden kanssa tai itsenäisesti. (Kovanen ym. 2013, 14.)

Nevala (2019, 8) kuvailee esteettisen ja mediakasvatuksellisen elokuvasvatuksen ominaispiirteitä taulukon 1 mukaisesti.

TAULUKKO 1. Esteettisen ja mediakasvatuksellisen elokuvasvatuksen ominaispiirteitä

Esteettinen elokuvasvatus	Mediakasvatuksellinen elokuvasvatus
<ul style="list-style-type: none"> - elokuva oppimisen kohteena - elokuvanlukutaito, elokuvan kieli, taide, tekijyys - merkkihenkilöt - elokuvan historian keskeiset elokuvat - elokuvan historia - elokuvien analysointi - luonteeltaan teoreettinen 	<ul style="list-style-type: none"> - elokuva oppimisen välineenä - liikkuvan kuvan integrointi eri aiheisiin ja toimintaympäristöihin - tukee laaja-alaisen osaamisen tavoitteita - audiovisuaalisten tekstien tuottaminen - aktiivinen kansalaisuus - todellisuuden havainnointi ja itseilmaisuu - vuorovaikutus ja kommunikaatio - luonteeltaan käytännönläheinen

Esteettisen ja mediakasvatuksellisen elokuvasvatuksen näkökulmat eivät sulje toisiaan pois, vaan ne voivat hyvin täydentää toisiaan (Nevala 2019, 8). Yksinkertaistaen voisi esittää, että perinteisessä esteettisessä elokuvasvatuksessa

korostuu elokuvan itseisarvo ja mediakasvatuksellisessa elokuvakasvatuksessa välinearvo: miten elokuvallista ilmaisua voidaan käyttää viestinnässä turvallisesti. Molemmat tulokulmat ovat relevantteja ja tarpeellisia. Myös kouluympäristössä elokuva voidaan nähdä sekä oppimisen kohteena että välineenä muuhun oppimiseen ja itseilmaisuuun. Esimerkiksi ranskalainen elokuvakasvattaja Alain Bergala on todennut, ettei ole mielekästä jakaa elokuvakasvatusta vain elokuvan katseluun ja analysointiin ja toisaalta pelkkään käytännön luovaan työskentelyyn. Valmis elokuva on luovan prosessin loppujälki ja tuohon prosessiin voidaan keskittyä sekä elokuvan katsomistapoja että elokuvan tekemistä opetettaessa. Ylipäätään luovan työskentelyn vaiheet tulisi ottaa lähempään tarkasteluun, jotta elokuvaa voidaan ymmärtää taiteena. (Bergala 2013, 32–33.)

Elokuvakasvatuksella pyritään lisäämään elokuvallisen ilmaisun (eli elokuvan kielen) ja elokuvakulttuurin sekä niiden taustamotiivien ja kontekstien ymmärtämistä. Tätä ymmärrystä on parasta kasvattaa sekä tekijän että vastaanottajan roolissa.

Tapaustutkimusten mukaan videoiden tuottamisella osana koulunkäyntiä voidaan saavuttaa esimerkiksi seuraavanlaisia etuja: lisääntynyt motivaatio, opiskelusta nauttiminen ja sitoutuminen oppiaineeseen, medialukutaidon kehittyminen, itsereflektion ja oman käyttäytymisen arvioinnin mahdollisuuksien lisääntyminen, luovan itseilmaisun mahdollisuuksien lisääntyminen, teknisten taitojen kehittyminen, oppilaiden itsearvostuksen lisääntyminen, alisuoriutuvien ja vastahakoisten oppilaiden motivointi ja aktivointi, viestintä- ja esiintymistaitojen kehittyminen (esimerkiksi haastatteleminen ja näytteleminen), oppiainekohtaisten tietojen ja taitojen kehittyminen, itseohjautuvan opiskelun määrän lisääntyminen, korkeampien ajattelutaitojen (kuten ongelmaratkaisu, päättely, suunnittelu, analysointi, luominen ja kyseenalaistaminen) sekä ryhmätaitojen kehittyminen (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 16).

2.1.3 Palvelumuotoilu

Palvelumuotoilu on käyttäjälähtöistä innovaatiotoimintaa, jossa palveluja kehitetään siten, että palvelujen käyttäjät osallistuvat kehitystyöhön. Se on enemmän kuin pelkkää asiakaslähtöisyyttä ja vaatii tiivistä työskentelyä asiakkaiden ja yhteistyökumppanien kanssa. Käyttäjät voidaan haastaa keräämään itse tietoa ja kertomaan palvelukokemuksistaan. (Miettinen 2016, 21–23.) Palvelumuotoilussa hyödynnetään muotoilussa pitkään käytettyjä menetelmiä käyttäjätiedon keräämisessä ja hyödyntämisessä. Menetelmissä keskeistä on käyttäjien havainnointi ja profilointi, empatia käyttäjiä kohtaan, yhteissuunnittelu käyttäjien kanssa, palveluideoiden ja -ratkaisujen visualisointi sekä visuaalinen työskentely prosessin aikana. (Miettinen 2016, 34.) Esimerkiksi empaattisessa muotoiluprosessissa havainnoidaan ihmisiä heidän tavallisessa ympäristössään, jotta nähdään, miten he käyttävät tuotteita tai palveluja. Näin pyritään tunnistamaan käyttäjien sanallistamien toiveiden lisäksi myös piileviä asiakastarpeita, joihin käyttäjät eivät välttämättä edes osaisi kuvitella ratkaisuja. (Miettinen 2016, 31–32.)

Stefan Moritz on määritellyt palvelumuotoiluprosessille kuusi vaihetta:

1. asiakasymmärryksen hankkiminen
2. palvelumahdollisuuksien löytäminen
3. ideoiden luominen
4. parhaiden ideoiden arviointi ja edelleen kehittäminen
5. palveluideoiden visualisointi
6. konkretisointi ja toteutus

(Miettinen 2016, 33).

Palvelumuotoiluun kuuluu tyypillisesti iteratiivinen kehä, jossa ratkaisumalleista tehtyjä prototyyppejä testataan, arvioidaan ja kehitetään edelleen saatujen kokemusten mukaan. Elokuvaraitin kehittämisessä käytetyt palvelumuotoilun menetelmät ja tulokset on esitetty jäljempänä kolmannessa luvussa.

2.2 Elokuvakasvatus perusopetuksen opetussuunnitelmissa

Elokuvakasvatuksen sisällöt ovat suomalaisen perusopetuksen opetussuunnitelmissa sijoittuneet vaihtelevien otsikoiden alle: 1970-luvulla käytettiin termiä joukotiedotuskasvatus, 1980-luvulla viestintäkasvatus ja 2000-luvulla mediakasvatus, jonka tavoitteena on edistää oppijoiden medialukutaitoa, tai kuten 2014 alkaen on muotoiltu, monilukutaitoa (Kupiainen ym. 2007, 4–5; Opetushallitus 2014, 22).

Perinteisesti elokuvakasvatukselliset sisällöt ovat sijoittuneet perusopetuksessa enimmäkseen äidinkielen ja kuvataiteen oppiaineisiin, mutta perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 nosti viestintä- ja mediataidon yhdeksi kahdeksasta oppiainerajat ylittävästä aihekokonaisuudesta (Opetushallitus 2004, 39). Tämä tarkoitti siis sitä, että viestintä- ja mediataitojen oppiminen nähtiin kuuluvaksi jollain tavalla kaikkien oppiaineiden opetukseen. Kirjaus valui vaihtelevalla menestyksellä opetussuunnitelmista käytännön opetustyöhön. Kirjoitushetkellä viimeisimmissä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 2014 eheyttävät aihekokonaisuudet on korvattu seitsemällä laaja-alaisella osaamiskokonaisuudella:

- Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
 - Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
 - Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
 - Monilukutaito (L4)
 - Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
 - Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
 - Osallisuus, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
- (Opetushallitus 2014, 20–24)

Termit mediataito ja medialukutaito on siis korvannut monilukutaito, jolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen

käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä yhteydessä sanallisten, kuvalisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. (Opetushallitus 2014, 22.)

Esimerkiksi monilukutaidon tavoitteisiin kuuluu vuosiluokilla 3–6, että oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä. (Opetushallitus 2014, 156–157.)

Tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen tavoitteisiin kuuluu vuosiluokilla 3–6, että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja samalla vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilaat harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. (Opetushallitus 2014, 157.)

Elokuvakasvatuksen voidaankin nähdä tukevan laaja-alaisten osaamiskokonaisuuksien oppimista muun muassa seuraavin tavoin:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle. Elokuvakasvatus antaa työkaluja tiedon tulkintaan ja tuottamiseen medioituneessa, audiovisuaalisessa kulttuurissamme ja vahvistaa oppijan omaa toimijuutta. Elokuvallisessa ilmaisussa korostuu luovuus, taiteelliset

ja toiminnalliset työtavat ja yhdessä tekeminen. Monet oppijat löytävät audiovisuaalisesta työskentelystä ja oppimisesta vahvuuksia, jotka kirjalliseen työskentelyyn nojaavassa opetuksessa eivät pääse nousemaan esiin. Elokuvallinen ilmaisu on myös vaihtoehtojen punnitsemista, valintojen tekoa ja ongelmanratkaisua. Harjoitustöihin sisältyy luontevasti tavoitteiden asettaminen, edistymisen arviointi ja teknologian hyödyntäminen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Useita taiteenlajeja (kuvataide, kirjallisuus, draama, musiikki, ääni- ja mediataide) yhdistävä elokuva on ikkuna erilaisiin kulttuureihin ja aikakausiin, niin omiin kulttuureihimme kuin kaukaisempiin. Elokuvateke näkyväksi kulttuurisia piirteitä, niiden merkityksiä ja voi auttaa ymmärtämään niitä. Elokuvateke ja media paitsi kuvastavat maailmaa, myös muokkaavat todellisuuttamme ja vaikuttavat näkemyksiimme. Elokuvateke on osa kulttuuriperintöämme. Siihen viitataan toisinaan 1900-luvun merkittävimpänä taidemuotona. Oppijaa ohjataan taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön tuntemiseen, sen merkitysten ja arvon ymmärtämiseen, sen tulkitsemiseen, kokemiseen, myös sen itse luomiseen ja siitä nauttimiseen. Elokuvallinen ilmaisu on kieli: vuorovaikutuksen ja ilmaisun väline. Sen osaaminen tukee oppijan kehitystä, sosiaalisten taitojen, itsensä ilmaisemisen ja esiintymisen kehittymistä.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Monilukutaito on erilaisten tekstien (sanallisten, kuvallisten, auditiivisten jne.) tulkinnan, muokkaamisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Monilukutaitoa kehitetään arkikielestä kohti eri tiedonalojen ja esitystapojen hallintaa, mikä edellyttää rikasta tekstiympäristöä ja monimediaista oppimisympäristöä. Elokuvallinen ilmaisu yhdistää tehokkaasti ja elämyksellisesti erilaisia tekstimuotoja. Elokuvallisten harjoitusten avulla opitaan tulkitsemaan ym-

pärvöivän maailman audiovisuaalisia viestejä ja osallistumaan ja vaikuttamaan kuvaa, ääntä ja sanallista viestintää käyttäen ja teknologiaa hyödyntäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

TVT-taidot ovat tärkeitä kansalais- ja työelämätaitoja. Niitä harjoitellaan tukien oppijoiden omaa aktiivisuutta ja luovuutta sekä yhdessä tekemistä ja iloa. Elokuvallisissa harjoituksissa opitaan teknologian hyödyntämistä luovalla ja elämyksellisellä tavalla. Elokuvakasvatus tukee kriittistä ja analyttistä ajattelua ja teknologian turvallista käyttöä. Yhdessä toimien sekä katsojat – elokuvallisten viestien vastaanottajat – huomioiden opitaan tärkeitä vuorovaikutustaitoja ja opitaan tekemään omat ajatukset ja ideat näkyviksi.

Elokuva- ja mediakasvatuksellisia oppimistavoitteita voi löytää myös yksittäisten oppiaineiden opetussuunnitelmista. Esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineessa linjataan vuosiluokkien 3–6 osalta, että opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. (Opetushallitus 2014, 160.) Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteisiin kuuluu puolestaan muun muassa ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa (Opetushallitus 2014, 260). Historian oppiaineessa opetussuunnitelman perusteet kehottaa valitsemaan elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kertontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä (Opetushallitus 2014, 258).

Marjo Kovanen työryhmineen kirjoittaa, että elokuvan ei tarvitse taistella vähistä tuntimääristä muiden medioiden ja taiteenalojen kanssa, jos sitä hyödynnetään

luovasti eri oppiaineissa. Elokuva on monitasoisuutensa vuoksi tehokas opetuksen väline. Oppiainerajoja ylittävään, ilmiöpohjaiseen opetukseen ja oppimiseen elokuva sopii mitä parhaimmin. (Kovanen ym. 2013, 17.)

Kaikkiaan opetussuunnitelmat muodostavat tiheän oppimistavoitteiden kudelman, jossa mediataidot nousevat esiin siellä täällä. Osana opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämää Uudet lukutaidot -kehittämishjelmaa (2020–2023) Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ja Opetushallitus yhteistyökumppaneineen julkaisivat digitaalisen osaamisen kuvaukset. Kuvaukset pohjautuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2022, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2018 ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 ja nostavat selkeästi ja konkreettisesti esille millaista digitaalista osaamista kussakin ikäryhmässä tulisi harjoitella. Näin osaamisen kuvaukset tukevat opetussuunnitelmien paikallista toimeenpanoa. (Opetushallitus 2022a.)

Esimerkiksi 3.–6.-luokkalaisten medialukutaidosta kerrotaan digitaalisen osaamisen kuvauksissa näin: Vuosiluokilla 3–6 mediaa käytetään ja tutkitaan ilmaisun ja vaikuttamisen kanavana. Kokemus erilaisista mediasisällöistä ja niiden käyttötarkoituksista laajenee. Sisältöjen tulkintaa ja tuottamista harjoitellaan itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita kannustetaan omiin aloitteisiin, ideoihin ja kokeilevaan tekemiseen median parissa. Oppilaat harjaantuvat audiovisuaalisessa kerronnassa ja tuottamisen tekniset taidot vahvistuvat sisältöjä tehdessä. Median avulla opetellaan ilmaisemaan omia ajatuksia ja mielipiteitä ja hahmotetaan median roolia yhteiskunnassa. Media- ja lähdekriittisyyttä harjoitellaan tutkimalla erilaisten mediasisältöjen käyttökelpoisuutta tiedonlähteinä. Median kuluttamisessa ja tuottamisessa opitaan vaalimaan omin ja toisten oikeuksia ja hyvinvointia. Lisäksi opitaan mediaympäristöissä tarpeellisia turvataitoja. (Opetushallitus 2022b.)

Vuosiluokilla 3–6 oppilas...

- tuottaa ohjatusti jonkin luovan mediasisällön, kuten animaation tai lyhytelokuvan.

- hyödyntää mediasisältöjen tekemisessä sanallisen, visuaalisen ja auditiivisen ilmaisun ja kerronnan keinoja, kuten juonirakennetta, kuvakulmia ja äänimaailmaa.
- osaa käyttää erilaisia mediavälineitä ja tarvittavia sovelluksia ja ohjelmia, kuten taitto- ja editointiohjelmaa, mediasisältöjen tekemisessä ja muokkaamisessa.
- yhdistää tekstiä, kuvaa, liikkuvaa kuvaa ja ääntä omassa median tuottamisessaan.
- ymmärtää mediasisältöjen tuottamisen eri vaiheita ja osaa sanallistaa niitä. Oppilas laatii mediasisällön yhdessä toisten kanssa ja arvioi rakentavasti tuottamisen vaiheita ja lopputulosta.

(Opetushallitus 2022c.)

2.3 Kulttuuriopetussuunnitelma, oppilaan kulttuuripolku ja Elokuvareitti

Kulttuurikasvatussuunnitelma on paikallinen suunnitelma siitä, miten kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta toteutetaan osana opetusta. Se pohjaa kunnan omaan kulttuuritarjontaan ja kulttuuriperintöön. Suunnitelmasta voidaan käyttää esimerkiksi nimitystä kulttuurikasvatussuunnitelma, kulttuuriopetussuunnitelma, kulttuuripolku, kulttuurirappuset tai kulttuurireitti. Suunnitelman laajuus vaihtelee kuntakohtaisesti, mikä vaikuttaa myös siihen, mitä nimeä suunnitelmasta käytetään; tyypillisesti se koskee perusopetusta, mutta se voi koskea myös varhaiskasvatusta, toista astetta tai jopa koko elämänkaarta. Koulussa kulttuurikasvatus on luonteeltaan oppiainerajat ylittävää, eli se ei kuulu ainoastaan taide- ja taitoaineisiin. Suunnitelma on koulujen sekä taide- ja kulttuurialan toimijoiden yhteinen työkalu. Se yhdistää paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet, kunnan oman kulttuuriperinnön sekä kunnan kulttuuritarjonnan systemaattiseksi kokonaisuudeksi. Suunnitelma tekee koulujen kulttuurikasvatustyöstä tavoitteellista, tasapuolista ja saavutettavaa taaten kaikille oppilaille samat osallistumisen mahdollisuudet. (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2023a.) Kuntakyselyyn 2022–2023 vastanneista 151:stä kunnasta 74%:lla oli kulttuurikasvatussuunnitelma (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2023b).

Oulun perusopetuksen opetussuunnitelmiin kuuluu paikallinen kulttuuriopetuksen suunnitelma eli KOPS. Se linjaa kulttuuriopetuksen yleiset tavoitteet seuraavasti:

- mahdollistaa tasa-arvoinen kulttuuriopetus kaikille oppilaille
- vahvistaa peruskoulun aikana oppilaan kulttuurista yleissivistystä
- tukea oppilaan kulttuuri-identiteetin muodostumista
- kehittää oppilaan luovuutta, mielikuvitusta ja itsetuntoa
- vahvistaa kulttuurien moninaisuuden ymmärtämistä
- opettaa havainnoimaan ja aistimaan ympäristöään ja ilmaisemaan itseään
- tutustuttaa oppilas lähiympäristön kulttuurilaitoksiin ja -toimijoihin

(Oulun kaupunki 2016.)

Kulttuuriopetuksen suunnitelman toteuttamista helpottamaan ja toteutumista varmistamaan on luotu opetus- ja kulttuurialan toimijoiden moniammatillisena yhteistyönä oppilaan kulttuuripolku. Kulttuuripolku on tukimateriaali, jossa eri kulttuuri- ja taidealojen sisällöt ovat sijoitetut eri vuosiluokkien opetukseen siten, että ne tukevat opetuksen tavoitteita ja sopivat luontevasti oppijoiden ikä- ja kehitystasoon (ks. taulukko 2). Kulkiessaan peruskoulun aikana kulttuuripolun läpi oppilas saa monipuolisen kattauksen kulttuurikokemuksia. Kulttuuripolun sisältö on toteutettu yhdessä paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa, joista monet ovat nimenneet oman kulttuuripolulla tarjottavan kokonaisuutensa: kaupunginkirjaston suunnitteleman sisällön nimi on Kirjastoreitti ja museo- ja tiedekeskus Luupin suunnitteleman sisällön nimi on Luuppireitti. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluihin ja Oulun lastenkulttuurikeskukseen kuuluvan Valveen elokuvakoulun suunnitteleman sisällön nimi on nimeämistävän mukaisesti Elokuvareitti.

Elokuvareitin sisällöt sijoittuvat vuosiluokille 3 ja 8. Tämä opinnäytetyö keskittyy kolmansien luokkien Elokuvareitin kehittämiseen, jossa keskeiseksi sisällöksi on nostettu omien elokuvallisten tuotosten tekeminen. Kahdeksansien vuosiluokkien sisältöjen kehittämistä jatketaan siten, että niissä painottuu tapahtumiin osallistu-

minen, katsomiskokemukset ja analysointi. Näissä keskeisinä oppimisympäristöinä ovat Koulujen elokuvaviikko -verkkosivusto sekä paikalliset audiovisuaalisen alan festivaalit.

TAULUKKO 2. Oulun oppilaan kulttuuripolku (Oulun kaupunki 2020). Taulukon sisältö ei ole täysin ajantasalla.

Vuosi-luokka	Kulttuurisisältö/Kohde	Lisätietoa
1	Kirjastoreitti: Vierailu kirjastossa tai kirjastoautossa	Kirjaston käytön opettelu ja kirjastoon tutustuminen www.kirjastoreitti.fi
2	Luuppireitti: Turkan-saari	Kulttuuriperintöön tutustuminen (opastettu kierros)
3	Kirjastoreitti: Kirjavink-kaus Koulujen elokuvaviik-koon osallistuminen	Kirjavinkkaustunti kirjastossa/koululla www.kirjasto-reitti.fi www.elokuvaviikko.fi
1–3	Teatteriesitys tai vas-taava koululla	Ammattiteatteri/-esiintyjä käy vähintään kerran kol-messa vuodessa esiintymässä 1.–3.-luokkalaisille
4	Luuppireitti: Pohjois-Pohjanmaan mu-seo/Oulun linna ja kes-kustan omavalintainen kulttuurikohde Sanataiteen aarrearkku	Pohjois-Pohjanmaan museoon/Oulun linnaan ja kult-tuurikohteeseen tutustuminen (opastettu kierros + Okko-kyyti) Kiertävä sanataiteen aarrearkku 4. luokissa
5	Kirjastoreitti: Tiedon-haku Luuppireitti: Kierikki	Tiedonhaun opettelu OUTI-verkkokirjastosta www.kirjastoreitti.fi Esihistorialliseen elämään tutustuminen
6	Luuppireitti: Oulun tai-demuseo ja Tietomaa	Taidemuseoon ja Tietomaahan tutustuminen (opas-tetut kierrokset)
4–6	Orkesteriesitys koululla	Ammattiorkesteri käy vähintään kerran kolmessa vuodessa esiintymässä 4.–6.-luokkalaisille
7	Kirjastoreitti: Tiedon-haku/kirjavinkkaus Luuppireitti: Koulun lähi-kohde	Tiedonhaun opetus/kirjavinkkaus www.kirjastoreitti.fi Lähialueen kulttuurikohteeseen tutustuminen
8	Koulujen elokuvaviik-koon osallistuminen ja Taidetestaajat	www.elokuvaviikko.fi Taidetestaajat-toimintaan osallistuminen, kun toimin-taa on tarjolla

3 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN KUVAUS

3.1 Elokvareitin pilotin resurssit, oppimistavoitteet ja sisällöt

Käsittelen seuraavassa rinnakkain Elokvareitin pilotin resursseja, oppimistavoitteita ja sisältöjä, koska edellä mainitut tekijät vaikuttavat toisiinsa. Elokvareitin sisältöjen suunnitteluun, pilotointiin ja tuentarpeen ratkaisukonseptien kehittämiseen osallistui Valveen elokuvakoulun työryhmä, johon kuului allekirjoittaneen lisäksi toinen kouluvierailuja tekevä elokuvakasvattaja Jukka Marjusaari, tuottaja Tommi Nevala ja koordinaattori Minea Taivalaho. Elokvareitin sisällöt edustavat sekä esteettistä että mediakasvatuksellista elokuvakasvatusta eli niissä lähestytään elokuvaa sekä oppimisen kohteena, että välineenä muuhun oppimiseen. Molemmista lähtökohdista on löydettävissä runsaasti hyvin perusteltavissa olevia opetuksellisia sisältöjä. Esimerkiksi elokuvan ollessa oppimisen kohteena oppilaille voitaisiin opettaa elokuvan historiaa, merkittäviä tekijöitä ja teoksia, analysointitaitoja ja keskeisiä elokuvakerronnallisia innovaatioita, kuten kuvakoot, kuvakulmat, montaasi, huomiopisteen siirtäminen ja äänellä vaikuttaminen. Elokvan ollessa oppimisen välineenä voitaisiin opettaa esimerkiksi omasta ympäristöstä, omista tunteista, omista mielipiteistä, ajankohtaisista ilmiöistä ja eri oppiainesisällöistä kertomista elokuvallista ilmaisua hyödyntäen. Käytännössä jouduimme tekemään opettavien sisältöjen osalta huomattavasti karsintaa ja priorisointia, jotta resurssit varmasti riittäisivät valittujen sisältöjen opettamiseen noin 2500:lle kolmansien luokkien oppilaalle vuosittain.

Resurssien suhteen merkittävä kysymys on, toteuttavatko elokuvakasvatusta luokkien omat opettajat itsenäisesti vai onko käytettävissä erillisiä elokuvakasvattajia. Toinen merkittävä resurssikysymys on, tapahtuuko elokuvaopetus kouluilla vai jossain muussa ympäristössä ja millä välineillä. Koska resursseihin liittyy vuotuista vaihtelua ja epävarmuustekijöitä, päätimme, että sisällöt ja oppimateriaalit suunnitellaan joustaviksi niin, että niitä voi tarpeen mukaan opettaa joko luokan oma opettaja tai erillinen elokuvakasvattaja. Erillinen elokuvakasvattaja olisi to-

dennäköisesti jompikumpi Valveen elokuvakoulun kahdesta päätoimisesta opettajasta. Rahoitus toimintaan tulisi Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluista. Jotta luokan oman opettajan kynns tarttua elokuvakasvatukselliseen projektiin olisi matala, suunniteltiin tehtäväkokonaisuudet sellaisiksi, ettei niiden toteuttamiseen kulu aikaa muutamia oppitunteja enempää. Yhden tehtäväkokonaisuuden tavoitekestoksi valittiin kaksoistunti eli 90 minuuttia. Lyhyt kesto myös hillitsee kustannuksia silloin, jos sisältöjä opettaa koululla vieraileva elokuvakasvattaja. Oulun reuna-alueiden koulut sijaitsevat noin 50 kilometrin päässä keskustasta. Merkittävä ajallinen ja rahallinen säästö muodostuu jo siitä, jos vieraileva elokuvakasvattaja ehtii koulupäivän aikana vieraila koulussa useammassa luokassa. Koska oppilaiden kuljettaminen on kallista, päätimme työryhmässänini kolmansien luokkien elokuvakasvatussisältöjen osalta, että niiden täytyy olla toteutettavissa kouluilla ja joko koulun omilla välineillä tai helposti kouluun saatavilla olevilla välineillä, kuten iPadeilla. Ne ovat hyvin yleisiä Oulun kouluissa. On merkillä pantavaa, että oppilaan kulttuuripolulla usealla taiteen ja kulttuurin alalla korostuu vierailu taidelaitoksessa tai kulttuurikohteessa. Elokuvan osalta opintomatka voisi sijoittua myöhemmin toteutettavaan kahdeksansien luokkien Elokuvareittiin.

Koska hyviä ja hyödyllisiä opetuksen aiheita oli paljon ja halusimme luokanopettajien hyödyntävän oppilaantuntemustaan ja pedagogista vapauttaan, päätimme antaa opettajille mahdollisuuden valita mieluinen tehtäväkokonaisuus omalle luokalleen. Luokanopettaja sai siis omista lähtökohdistaan (omat tai oppilaiden mielenkiinnonkohteet, opetussuunnitelmakytökset, synergiaedut muiden käsiteltävien asioiden kanssa, osaamisen hyödyntäminen tulevissa kouluprojekteissa tms.) valita opetusryhmälleen elokuvakasvatussisällön. Tehtävistä muodostettiin tarjotin, jolla on kuusi tehtäväkokonaisuutta. Niistä kolmessa painottuu elokuva oppimisen kohteena ja kolmessa elokuva oppimisen välineenä.

Elokuvailmaisuus: elokuva oppimisen kohteena

- 1) Liikkuvan kuvan illuusio ja animaatio: Tutustutaan liikkeen illusioon ja tehdään käytännön animaatioharjoituksina rulla-animaatio ja esineanimaatio.

- 2) Elokuvakerronnan ABC: Tutustutaan elokuvia tekemällä elokuvailmaisun perusasioihin, kuten lähikuvan käyttöön ja kuvarajaukseen sekä siihen, millaisia elokuvia tehtiin elokuvan historian alkuaikoina 1800-luvun lopulla (esimerkiksi Lumièren veljesten varhaiset elokuvat).
- 3) Elokuvan magiaa: Opetellaan tekemään stop trick -elokuvailluusio (esimerkkinä Georges Mélièsin varhaiset elokuvat). Oppilaat hyödyntävät illuusiota kuvattavassa elokuvaharjoituksessa.

Kamerakynän pedagogiikka: elokuva oppimisen välineenä

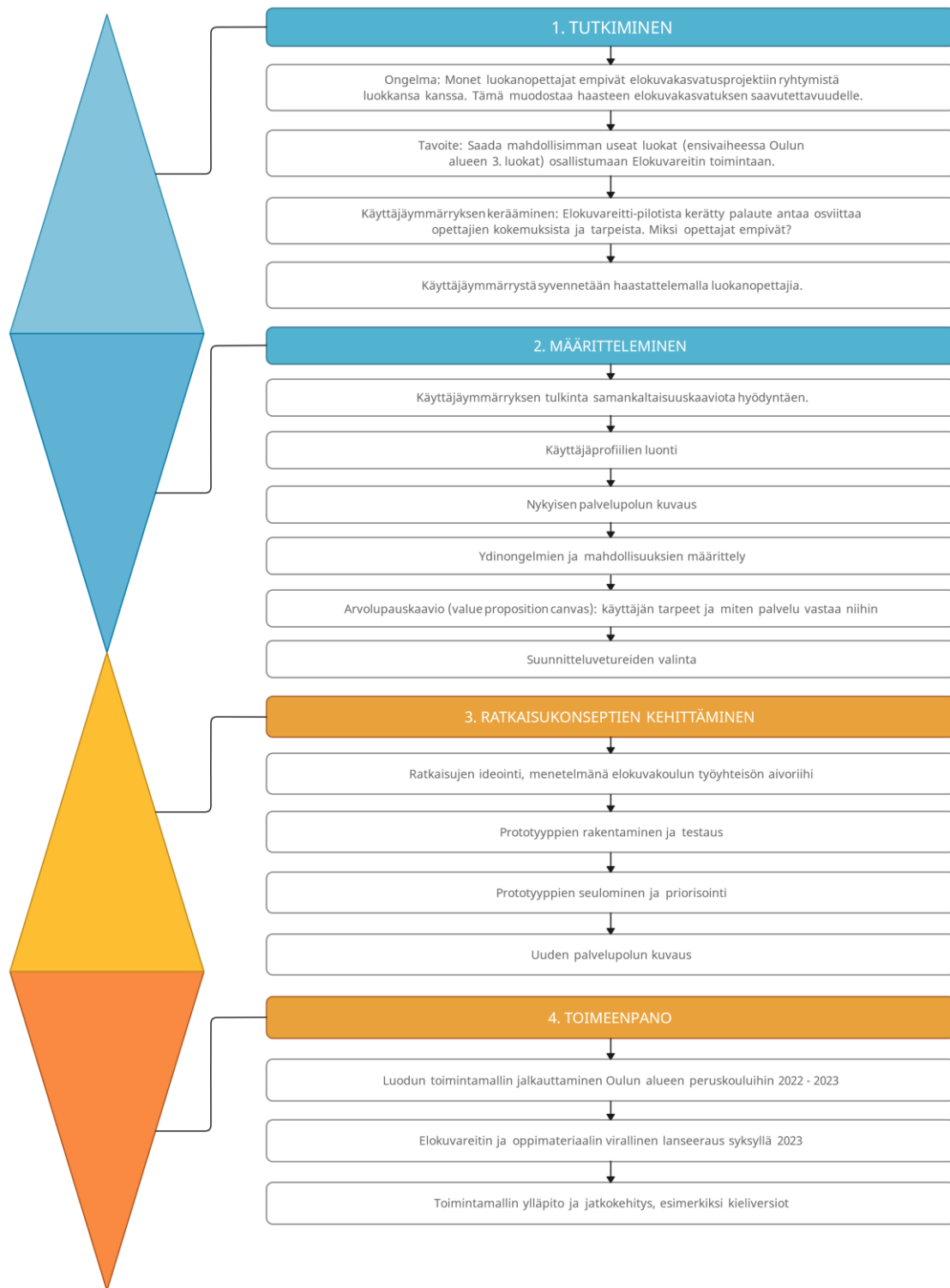
- 4) Videopensseli: muoto-, väri-, kirjainoppia videokuvaamalla. Työpajassa havainnoidaan videokameran avulla ympäristöstä löytyviä geometrisiä muotoja, värejä tai eri alkukirjaimella alkavia kohteita. Kuvatut otokset toimivat hauskoina kuva-arvoituksina.
- 5) Oma uutinen: Valmistetaan lyhyitä uutisvideoita ajankohtaisista tapahtumista, historian tapahtumista tai muista oppilaille tärkeistä asioista.
- 6) Tunnetaitotyöpaja: Työpajassa käsitellään tunnetaitoja tulkitsemalla ja tunnistamalla erilaisia tunteita oppilaiden kuvaamissa lyhyissä kohtauksissa.

Valveen elokuvakoulu oli järjestänyt erilaisia elokuvatyöpajoja peruskouluissa jo noin 20 vuoden ajan, joten työryhmällämme oli edellä mainituista ja useista muista harjoituksista jo vuosien käytännön kokemus eri-ikäisille kohderyhmille kohdennettuina. Nyt haluttiin kuitenkin huolellisesti varmistaa elokuvakasvatuskokonaisuuden toimivuus nimenomaan kolmansilla luokilla ja niiden opettajilla. Opinnäytetutkielmatyön yhdistäminen Elokuvareitin kehittämiseen mahdollisti sen, että kohderyhmän tarpeisiin, toiveisiin ja huolenaiheisiin voitiin perehtyä tavallista syvemmin palvelumuotoilun prosessia ja työkaluja hyödyntämällä. Tätä kehitystyötä ja toimintamallin jalkauttamista varten käynnistettiin kolmevuotinen pilottivaihe aikavälille 2020–2023.

3.2 Menetelmät luokanopettajien tarpeiden kartoittamiseen

Luokanopettajien tarpeiden ja toiveiden selvittämisessä käytettiin palvelumuotoilun menetelmiä. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet esitetään seuraavassa kuviossa 4. Prosessi alkoi tutkimusongelman ja tavoitteen määrittelyllä. Ongelman määrittely perustui käytännön työssä tehtyyn havaintoon: monet luokanopettajat empivät syystä tai toisesta elokuvakasvatusprojektiin ryhtymistä luokkansa kanssa. Tämä muodostaa haasteen elokuvakasvatuksen saavutettavuudelle. Tavoitteeksi määriteltiin saada mahdollisimman useat luokat (ensivaiheessa Oulun 3. luokat) osallistumaan Elokuvareitin toimintaan.

Miksi luokanopettajat empivät elokuvakasvatuksen äärellä? Käyttäjäymmärrystä kerättiin Elokuvareitin pilottiin osallistuneilta opettajilta kirjallisella kyselyllä ja syventävillä haastatteluilla, joiden tuloksia avaan seuraavilla sivuilla. Kerätyn käyttäjäymmärryksen pohjalta loin käyttäjäprofiilit, nykyisen palvelupolun kuvauksen, ydinongelmien määrittelyn ja niin kutsuttujen suunnitteluvetureiden valinnan. Kehitimme esille tulleisiin ongelmiin ratkaisukonsepteja elokuvakoulun työryhmän aivoriihessä ja kokeilimme prototyyppejä käytäntöön pilottityöpajoissa. Näiden tuloksena muodostin arvolupauskaavion käyttäjien tarpeista ja niihin vastaamisesta sekä uuden palvelupolun kuvauksen. Myös niistä lisää myöhemmin.

KUVIO 4. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet ns. tuplatimanttimallina

3.3 Elokvareitin pilotoinnin tulokset

Vuosina 2020–2021 järjestettiin pilottityöpajat 92:lle Oulun alueen kolmannelle luokalle. Nämä luokat saivat koululle vieraillevan elokuvakasvattajan, joka opetti tehtäväkokonaisuuden oppilaille niin, että luokan oma opettaja sai toimia avustavassa roolissa ja tutustua toimintamalliin opetustilannetta seuraamalla. Samalla saatiin käsitys siitä, mitä tehtäväkokonaisuuksia opettajat valitsivat eniten. Järjestettyjen työpajojen osuudet olivat:

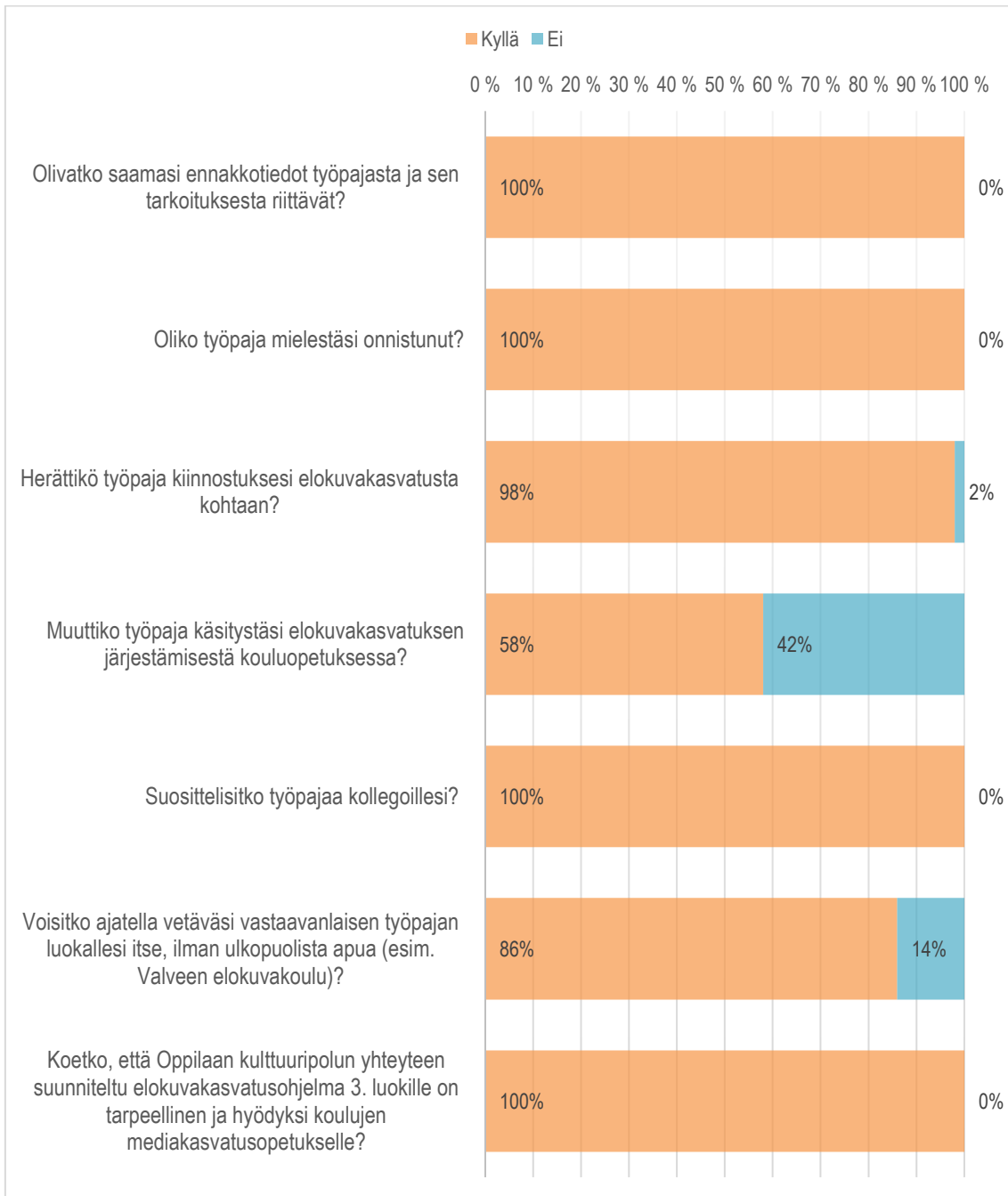
- Liikkuvan kuvan illuusio ja animaatio: 22 työpajaa
- Elokvakerronnan ABC: 2 työpajaa
- Elokuvan magiaa: stop trick: 21 työpajaa
- Tutkitaan ympäristöä: videopensseli: 2 työpajaa
- Oma uutinen: 10 työpajaa
- Tunnetaitotyöpaja: tulkitse ja tunnista: 35 työpajaa

Lukumääristä on nähtävissä ainakin se, että tunnetaidot olivat aiheena voimakkaasti pinnalla perusopetuksessa ja herättivät suurta kiinnostusta. Tehtävänänoiltaan helpoimpia työpajoja, jotka ovat Elokvakerronnan ABC ja Videopensseli, tilattiin vähiten. Syynä voi olla, että ne olivat jo opettajille tuttua ”peruskauraa” ja sellaisia, jotka hän voisi helposti toteuttaa ilman koululle tulevaa elokuvakasvattajaakin. Niiden sijaan hieman elämyksellisemmät, illuusioihin liittyvät työpajat Liikkuvan kuvan illuusio ja animaatio sekä Elokuvan magiaa olivat suosittuja. Oman uutisen tekeminen on hyvin perinteinen audiovisuaalisen mediakasvatuksen harjoitus ja piti puoliaan suosion keskikastissa.

3.3.1 Kyselytutkimuksen tulokset

Pilottiin osallistuneiden luokkien opettajille teetettiin koululla järjestetyn työpajan jälkeen kirjallinen kysely, joka toteutettiin nettilomakkeen muodossa. Kyselyyn kerättiin vastauksia syksyllä 2020 ja syksyllä 2021. Kyselyyn vastasi 50 opettajaa

92:sta eli vastausprosentti oli 54 %. Yhteenveto kysymyksistä ja opettajien kyllä/ei -vastauksista on kuviossa 5.

KUVIO 5. Yhteenveto kysymyksistä ja opettajien vastauksista

Vastauksista voidaan nähdä, että opettajat pitivät Elokuvareitin työpajoja onnistuneina, tarpeellisina ja hyödyllisinä ja olivat valmiita suosittelemaan pajoja kollegoilleen. Tämä muodostaa erittäin hyvän pohjan toiminnan laajentamiselle.

Vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa vastauksiaan vapaasanaisesti. Kysymyksessä ”Muuttiko työpaja käsitystäsi elokuvakasvatuksen järjestämisestä kouluopetuksessa?” useimmat vastaajista eivät tarkentaneet vastaustaan. Ne kyllä-vastaajat, jotka tarkensivat, totesivat pääsääntöisesti työpajan olleen ennako-dotusta helpompi ja yksinkertaisempi. Ne ei-vastaajat, jotka tarkensivat, totesivat pääsääntöisesti tehneensä elokuvaharjoituksia luokkansa kanssa aiemminkin joko Valveen elokuvakoulun auttamana tai itsenäisesti.

Monivalintakysymykseen ”Mikä on keskeinen asia, jonka koet olevan esteenä sinun omatoimisesti luokillesi vetämälle elokuvakasvatuspajalle?” yleisimmät vastaukset olivat:

1. Teknisen osaamisen puute (mainittu 24 vastauksessa)
 2. Sopivien kuvauslaitteiden puute (mainittu 14 vastauksessa)
 3. Ajan puute (mainittu 10 vastauksessa)
 4. Sisällöllisen osaamisen puute (mainittu 4 vastauksessa)
- 16 vastauksessa mainittiin, ettei näe mitään estettä.

Kiinnostava yksityiskohta on, että vaikka vastaajien enemmistö koki, että on esteitä luokanopettajan omatoimisesti vetämälle elokuvakasvatuspajalle, niin 86 % vastanneista voisi silti ajatella vetävänsä Elokuvareitin työpajaa vastaavan pajan luokalleen. Tulkitsen tämän niin, että mainitut esteet ovat yleisemmin elokuvakasvatusta haittaavia tekijöitä, mutta positiivinen asenne työpajojen vetämiseen liittyy konkreettisesti juuri Elokuvareittiin ja siihen, että kouluvierailu on tehnyt Elokuvareitin työpajoja tutuiksi ja laskenut henkistä kynnystä vastaavanlaisten toteuttamiseen itsenäisesti. Silti esimerkiksi toimimattomat tai riittämättömät välineet ovat joissakin kouluissa aitoja huolenaiheita, joihin olisi tarpeellista puuttua.

Monivalintakysymykseen ”Koetko tarvitsevasi jotain seuraavista työkaluista omatoimisen, nyt luokillesi järjestettyä vastaavan elokuvakasvatustunnin vetämisen avuksi?” yleisimmät vastaukset olivat:

1. Videomuotoiset opasvideot harjoitusten tekemiseen (mainittu 28 vastauksessa)
2. Täydennyskoulutusta (mainittu 16 vastauksessa)
3. Tekstimuotoiset tehtävänannot (mainittu 10 vastauksessa)

4. Muuta (mainittu 3 vastauksessa). Yksi tarkentaneista kertoi jättävänsä työn elokuva-alan ammattilaisille, toinen ehdotti kertausta ja opastusta uusiin juttuihin ja ideoihin esimerkiksi VESO-päivän muodossa. Kolmas vastaaja ei tarkentanut.

Laadukkaat opasvideot eli videotutoriaalit ovat nykyisin erittäin toivottua oppimateriaalia. Videot voivatkin olla havainnollisempia kuin teksti- tai valokuvapohjainen oppimateriaali useiden taitojen opettamisessa. Videopohjainen materiaali tukee niin kirjallista, kuvallista kuin auditiivistakin oppimista ja soveltuu siten monenlaisille oppijoille. Negatiivisena puolena on se, että videomuotoisen oppimateriaalin valmistaminen ja päivittäminen on hitaampaa ja kalliimpaa kuin tekstimuotoisen ja sen silmäily muussa kuin kronologisessa järjestyksessä on työläämpää. Käyttö vaatii myös yhden tai useita katseluvälineitä. Koululuokissa se ei tyypillisesti ole ongelma, koska luokista löytyy usein projektori tai suurikokoinen näyttö videomateriaalin esittämiseen.

Lopuksi vastaajilla oli mahdollisuus antaa vapaamuotoista palautetta. Valtaosa tähän kohtaan vastanneista kiitti hyvää työpajasta. Kaksi vastaajista toivoi paajaan lisää kestoja (kolme oppituntia kahden sijaan) tai ennakkoon harjoituksia, jotka nopeuttaisivat tekemistä. Kolmas kertoi myös, ettei editointia ehditty tehdä. Yksi vastaajista mainitsi, että toinen aikuinen luokassa tekee työskentelystä sujuvampaa.

3.3.2 Syventävien opettajahaastattelujen tulokset

Kyselyn lisäksi pilottiin osallistuneille opettajille lähetettiin maaliskuussa 2022 haastattelupyynnö. Syventäviin haastatteluihin kutsuttiin kuusi ensimmäistä pyyntöön myöntävästi vastannutta opettajaa. Haastattelut toteutettiin huhtikuussa 2022 kasvotusten tai ääni- tai videopuhelun välityksellä. Haastateltujen iät olivat 35–63 vuotta (keskiarvo 52 vuotta) ja heillä oli opetushistoriaa 8–38 vuotta (keskiarvo 25 vuotta). Sukupuolta ei kysytty. Sukupuolijakauma oli oletettavasti lähellä luokanopettajien tilastollista sukupuolijakaumaa. Haastattelujen tavoite oli

muodostaa syvempi ymmärrys opettajien tarpeista. Tätä varten haastattelu sisälsi myös motivaatiota, luonteenpiirteitä ja työkokemusta kartoittavia kysymyksiä. Esimerkiksi luonnettaan opettajat kuvailivat sanoin rauhallinen, perusiloinen, optimistinen, kiinnostunut asioista, utelias, tutkiva, työhön keskittyvä ja omistautunut. Taulukossa 3 esitetään opettajien vastauksia työn hyviin ja huonoihin puoliin. Taulukossa 4 opettajat kuvailevat, mitkä tekijät saavat kokemaan uuden opettavan asian kiinnostavana tai epämieluisana.

TAULUKKO 3. Parhaat ja huonoimmat asiat opettajan työssä. Useimmin toistuneet vastaukset on kursivoitu.

Mitkä asiat ovat parasta opettajan työssä?	Mitkä asiat ovat huointa opettajan työssä?
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Oppilaat. Heidän intonsa, kehitymisensä, onnistumisensa ja aitoutensa.</i> - <i>Pedagoginen vapaus, itsenäisyys suunnitella ja toteuttaa.</i> - <i>Vaihtelevuus, joka päivä on erilainen.</i> - <i>Hyvä työyhteisö tai työpari.</i> - <i>Mahdollisuus luovuudelle.</i> - <i>Itsensä kehittäminen.</i> - <i>Perheiden tuki.</i> - <i>Kiinnostavat sisällöt.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Opetuksen ulkopuolisten töiden aiheuttama kiireisyys.</i> - <i>Huonosti resursoitu inkluusio.</i> - <i>Liian vähän aikaa palautua ja rauhoittua.</i> - <i>Perustyön heikko arvostus, johtamisongelmat.</i>

TAULUKKO 4. Uusien opetettävien asioiden kiinnostavuus

Mitkä tekijät saavat kokemaan uuden opetettavan asian kiinnostavana tai innostavana?	Mitkä tekijät saavat kokemaan uuden opetettavan asian epämieluisana?
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Jos joku innostunut ja osaava perehdyttää asiaan.</i> - <i>Kun asia innostaa oppilaita, esimerkiksi teknologia usein innostaa.</i> - <i>Kun uusi asia on helposti sovellettavissa opetukseen.</i> - <i>Kun asia liittyy omiin mielenkiinnonkohteisiin, kuten liikunta tai luonnon tutkiminen.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Jos joutuu perehtymään esimerkiksi uuteen tekniikkaan ilman koulutusta.</i> - <i>Vertaistuen puute.</i> - <i>Jos aavistaa, ettei homma pysy opetustilanteessa hallinnassa.</i>

Syventävistä opettajahaastatteluilta pystyi vetämään mielenkiintoisia johtopäätöksiä. Ensinnäkin, vaikka luokanopettajilla on paljon töitä, opettajat eivät lähtökohtaisesti suhtaudu uusiin opetuksen sisältöihin kielteisesti. Sen sijaan opettajat visioivat etukäteen mielessään oppimistilanteen, sen miten he opettaisivat asian luokalleen. Jos opettajalla on tuore omakohtainen kokemus aiheesta (esimerkiksi on tehnyt harjoituksen vastikään itse tai palauttanut aiemmin opitun mieleensä), niin visio opetustilanteesta on innostava. Jos opettajalla on aavistus, ettei tilanne pysy hallinnassa, visio on epäinnostava.

Opettajilta kysyttiin, miten he suhtautuvat elokuva- ja mediakasvatukseen. Vastaukset jakaantuivat pääpiirteissään seuraaviin:

- *Hyvin myönteisesti. Se ei kuitenkaan ole leipälajini, joten teen sitä mieluiten osaavan parin kanssa ja/tai hyödynnän valmista materiaalia.*
- *Hyvin myönteisesti ja olen tehnyt elokuvallisia harjoituksia jo pitempään luokassani.*

Haastatelluilta kysyttiin mielipiteitä heidän luokissaan järjestetyistä Elokuvarieittityöpajoista. Haastateltujen luokissa järjestetyt elokuvatyöpajat olivat

- Oma uutinen (3 kpl)
- Liikkeen illuusio ja animaatio (2 kpl)
- Tutkitaan ympäristöä: videopensseli (1 kpl)
- Tunnetaitopaja: tulkitse ja tunnista (1 kpl)
- Elokuvan magiaa: stop trick (1 kpl)

Seuraavilla kysymyksillä kartoitettiin opettajien tyytyväisyyttä työpajaan. Useimmin toistuneet vastaukset on kursivoitu:

Millaisena koit luokassanne vedetyn työpajan?

- *Lapsille tosi innostava.*
- *Opettajalle helppo ja mukava, kun tulee osaavat vetäjät laitteineen.*
- *Vierailevalla vetäjällä oli hyvä ote.*
- *Aikaa olisi voinut olla hieman enemmänkin.*

Koetko vierailevan elokuvakasvattajan tuoneen opetustilanteeseen lisäarvoa?

Millaista?

- *Asiantuntijuus vetoaa oppilaisiin ja on oppia opettajallekin.*
- *Kaksi aikuista ehtii ohjata oppilaita paremmin.*
- *Kyllä, aikaa menee vähemmän säätämiseen ja jää enemmän oppimiseen.*

Millainen ajattelet pajan olleen oppilaiden näkökulmasta? Opittiinko uutta?

- *Oppilaat olivat innostuneita ja tyytyväisiä.*
- *Opittiin välineen käyttöä, tarinan miettimistä, saatiin maistiaiset kaikista työvaiheista.*
- *Hyvää lisäharjoitusta ryhmätyötaidoista.*
- *Moni kirjoitti ylös käytetyt sovellukset ja aikoi tehdä lisää elokuvia.*

Vastauksista voidaan nähdä, että oppilaiden innostus aiheeseen ja onnistumisen kokemukset heijastuivat vahvasti myös opettajien tyytyväisyyteen. Onnistumisen kokemukset ovat asia, jonka tärkeyttä on hankalaa aliarvioida oppimisessa. Yhtä

haastateltua lainatakseni: ”Parasta on, että on ohjeet, jotka jokainen voi omalla suomen kielellään ymmärtää ja että opetus lähtee niin yksinkertaisista harjoituksista, että saa tekemisen ja onnistumisen ilon. - - Jos 45 minuuttia menee ihmetellessä, eikä kukaan ehdi auttamaan, niin siinä se [ilo] menee.”

Seuraavilla kysymyksillä kartoitettiin opettajien tuentarvetta:

Koetko, että pystyisit vetämään samankaltaisen elokuvakasvatuspajan omatoimisesti luokallesi?

- *Sinnepäin, muttei siitä tulisi yhtä hyvä.*
- *En usko, pitäisi ensin harjoitella itse.*
- Uskon että voisin jos minulla olisi muistiinpanot tai materiaali.
- Videopensselin ja animaatiota pystyisin.

Mitkä asiat koet esteiksi pajan vetämiselle omatoimisesti?

- *Välineistö. Tarvitsisi esim. toimivat padit ja jalustat niihin.*
- En hallitse editointisovellusta.
- En koe, että voisin ohjata koko luokkaa, mutta puolikasta kerrallaan kyllä.

Millaista tukea tarvitsisit tai toivoisit työpajan toteuttamiseen luokassasi?

- *Lainavälineitä, kuten iPadit ja jalustat.*
- *Elokuvakasvattaja tai työpäri tai vähintään tekninen tuki.*
- *Oppimateriaali. Tiivis videoalustus on havainnollinen ja pääkohdat teksti-listana.*
- Koulutusta, esim. VESO-koulutus tavoittaisi nekin opettajat, jotka karttavat aihetta.

Millainen on mielestäsi hyvä opetusmateriaali? Entä verkko-opetusmateriaali?

- *Hyvin selkeä, suoraan käyttöön otettava, ei liikaa toimintoja, jättää myös liikkumavaraa.*
- *Video (esim. Animaatio-opas ja Taikalamppu) on havainnollinen tapa näyttää mitä ollaan tekemässä ja hyvä asian palauttamisessa mieleen.*

- Teksti, kuvat ja videot tukevat toisiaan. Esimerkiksi koodaustreeniin on hyviä ohjelmia, jotka ohjaavat oppilasta.
- Valmiit suunnittelupohjat ovat käteviä.

Mitkä ajattelet olevan parhaita keinoja saada kolmosluokat tekemään elokuvallisia harjoituksia?

- *Oppilaat ovat lähtökohtaisesti kiinnostuneita ja innostuneita tällaisesta.*
- *Opettaja innostaa, kun asiantuntija tulee ja auttaa myös ohjauksessa.*
- Opettajille koulutusta: kun on itse tehnyt, on helppo jatkaa.
- Riittävän yksinkertaiset harjoitukset, jotta kaikki saavat onnistumisen kokemuksia.

Vastauksista voimme havaita, että kouluvierailu ja tarjottava oppimateriaali eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan monet opettajat toivovat juuri molempia: vierailevaa elokuvakasvattajaa auttamaan alkuun, mutta myös valmista oppimateriaalia, johon voisi helposti myöhemmin palata. Kun oppimateriaalia on käytetty jo kouluvierailun aikana, se tulee tutuksi opettajalle ja opettajan on helpompi palauttaa työpajan kulku myöhemmin mieleensä. Ilman helppoa mieleen palauttamista käy herkästi niin, että opettajan saama koulutus unohtuu. Jos vastaavaa työpajaa ei itse vedä muutaman kuukauden sisällä koulutuksesta, siihen voi olla vaikeaa palata.

Luokanopettajilta kysyttiin, ovatko he tehneet luokkansa kanssa elokuvallisia harjoituksia ennen ja jälkeen vierailun. Puolet olivat tehneet, joskaan eivät samoja harjoituksia vaan esimerkiksi sketsien kuvaamista ja ohjelmoituja animaatioita. Haastateltavilta kysyttiin myös, olivatko he osallistuneet Koulujen elokuvaviikkoon. Osa oli osallistunut ja katsonut elokuvia luokkansa kanssa. Elokuvaviikko ja Oulussa järjestettävä lastenelokuvien festivaali sekoittuvat puheissa jonkin verran keskenään.

Vaikka opettajat usein pitävät totena sitä, että nuoremmat opettajat taitavat tekniikan paremmin kuin vanhemmat, niin näissä haastatteluissa ei tullut ilmi, että ikä vaikuttaisi merkittävästi siihen, tekeekö opettaja elokuvallisia harjoituksia

luokkansa kanssa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että monet opettajat, jotka 50–60-vuotiaina käyttävät elokuvallisia menetelmiä, ovat innostuneet aiheesta jo aiemmin, esimerkiksi taideharrastuksen tai käymänsä koulutuksen myötävaikutuksesta.

Haastattelujen perusteella kulttuuriopetussuunnitelma tiedetään päällisin puolin, mutta harva muistaa sen tarkempaa sisältöä. Tällöin on hyvä, että koulun oma kulttuuriopettaja muistuttelee asioista aktiivisesti. Vapaamuotoisessa palautteessa kiiteltiin Valveen elokuvakoulua työpajoista ja toivottiin niitä lisää.

Elokuvakasvatusta pidetään opettajien keskuudessa hyödyllisenä. Esimerkiksi yksi haastatelluista tiivistää hyötyjä näin: ”Elokuvapajat ovat parantaneet lasten välejä ja antaneet hyviä muistoja. Lapsen kädenjälki konkretisoituu näissä näkyväksi. Kun saadaan lapset yläkoulun puolelle niin, että he ovat motivoituneita koulunkäyntiin ja elävät ihmisiksi, niin ollaan onnistuttu. Elokuvapajoilla olen saanut [näitä tavoitteita tukevia] onnistumisia aikaan.”

3.3.3 Havaintoja opetustilanteista

Pilotissa kerättiin tietoa myös havainnoimalla opetustilanteita ja keskustelemalla luokan kesken työpajojen päätteeksi. Pilotoinnin aikana tehtävien aiheet ja toteutustavat todettiin toimiviksi. Esimerkiksi tableteilla kuvattavat ja editoitavat harjoitukset osuivat kolmansien luokkien kohdalla otolliseen aikaan, koska monessa luokassa opettaja oli suunnitellut tablettien käyttöönottoa opetuksessa, muttei ollut vielä tehnyt sitä. Pääosa oppilaista oli vapaa-ajallaan käyttänyt mobiililaitetta kuvaamiseen, mutta hyvin harvat olivat kokeilleet editointia ennen työpajaa. Näin luokka sai Elokuvaraitiltä alkusysäyksen käyttää välineitä, joita voi hyödyntää elokuvallisempien töiden ohella myös esimerkiksi videomuotoisten esitelmien teossa. Oppilaat olivat pääsääntöisesti hyvin innostuneita ja motivoituneita tekemään elokuvakasvatuksellisia harjoituksia, mistä tuli myös opettajilta kiitosta. Esimerkiksi animaatiopajojen töitä oppilaat halusivat usein viedä myös kotiin nähtäväksi.

Aikataulutavoite (90 minuuttia per tehtäväsisältö) todettiin realistiseksi. On kuitenkin mahdollista, että tehtäviä ensi kertaa teettävä luokanopettaja voi tarvita työpajaan hieman enemmän aikaa kuin vieraileva elokuvakasvattaja, jolle menetelmä on hyvin tuttu. Tehtävänantoja ja oppimateriaaleja hiottiin pilottityöpajojen aikana. Suurimman muutoksen koki Valveen elokuvakoulun Lasten uutiset -formaattiin pohjautunut uutistyyöpaja, jonka suunnittelulomake muokattiin uudelleen siten, että uutisten suunnittelu nopeutui ja kuvaamiseen jäi enemmän aikaa.

3.4 Käyttäjäymmärryksen tulkinta – mikä toimii ja mikä ei?

Käyttäjäymmärryksen selkiyttämisen ja visualisoinnin keinona hyödynsin käyttäjäprofiileja, palvelupolkua ja arvolupauskaaviota. Käyttäjäprofiilit ovat kuvitteellisia, mutta tutkimusaineistoon perustuvia profiileja, jotka sisältävät nimiä, persoonan kuvauksen, käyttäytymistapoja ja niin edelleen (Miettinen 2016, 59). Muodostin kerätyn tiedon pohjalta kaksi esimerkkiopettajaa kuvastavaa profiilia, ”Tiina Opettajan” ja ”Taina Opettajan” (liite 1). Näillä esimerkkiopettajilla tuen tarpeet olivat hieman erilaiset, jolloin palvelua suunniteltaessa voitiin miettiä, miten ratkaisut palvelivat ”Tiinan” tai teknologian opetuskäytön suhteen aremman ”Tainan” kaltaisia opettajia. Elokuvareitti-työpajaan osallistumisen vaiheet havainnollistin palvelupolun kuvaajalla (liite 3). Palvelupolku havainnollistaa, mitä luokanopettaja tekee ja tuntee ennen työpajaa, sen aikana ja sen jälkeen. Se auttaa huomaamaan, missä mahdolliset käyttäjäkokemusta heikentävät ongelmakohdat ovat ja myös sen, mitkä osat palvelukokemuksessa toimivat hyvin. Arvolupauskaavio (liite 2) kuvastaa opettajien tarpeita ja toiveita ja sitä, miten palvelu voi vastata niihin. Se auttaa hahmottamaan mitä lisäarvoa palvelu tuo käyttäjille.

Yhteenvedona voidaan todeta, että opettaja arvostaa tarjoamissamme elokuvakasvatustyöpajoissa seuraavia asioita: vierailevan elokuvakasvattajan asiantuntemus, toisen aikuisen tuki opetustilanteessa, toimivat välineet, helppous ja selkeät materiaalit. Opettajien kokemia haasteita puolestaan ovat kouluvierailujen saatavuus, työpaja-ajan riittävyys ja itsenäisesti elokuvakasvatuspajaa vedettäessä puute välineistä, puute osaamisesta ja tarve toiselle ohjaajalle. Niin kutsuttu

käyttäjä- tai asiakasarvo syntyy oppilaita innostavasta aiheesta, asiantuntemuksesta, vaivattomuudesta ja ajansäästöstä. Opettajien käyttäjäkokemuksen kolmena tärkeimpänä kehittämiskohteena nousivat esiin:

1. Kouluvierailujen saatavuus. Miten kouluvierailujen saatavuutta voidaan parantaa?
2. Opettajien kokema epävarmuus. Miten voidaan tukea luokanopettajien osaamista itsenäisten elokuvakasvatustyöpajojen vetämisessä?
3. Välineiden riittämättömyys. Miten voidaan parantaa laadukkaan elokuvakasvatustyövälineistön saavutettavuutta kouluilla?

3.5 Ratkaisuja opettajien tarpeisiin

Ratkaisukonsepteja edellä mainittuihin kehittämiskohteisiin pohdittiin Valveen elokuvakoulun työryhmän aivoriihessä 2.5.2022. Esittelin aivoriihen alustukseksi keräämäni käyttäjätiedon, mukaan lukien käyttäjäprofiilit ja palvelupolun. Näiden visualisointien avulla myös niiden ryhmän jäsenten, jotka eivät olleet pilottityöpaajoissa mukana, oli helppoa lähteä ideoimaan ratkaisuja.

Kouluvierailujen saatavuus on riippuvainen resursseista. Osaavia elokuvakasvatustajia Oulussa on, joten käytännössä kysymys on vierailuihin vuosittain budjetoiduista työtunneista. Kirjoitushetkellä jokaiselle Elokuvareitti-vierailun haluavalle oululaiselle kolmannelle luokalle voidaan tarjota vierailu.

Välineiden riittämättömyyteen ratkaisuja ovat koulun omien välineiden, kuten iPadien ja jalustojen lisääminen, lainavälinepaketti eli niin sanottu Elokuvakasvatuksen aarrearkku, jonka koulut voisivat tilata käyttöönsä esimerkiksi viikoksi kerrallaan ja tarvittavien sovellusten käyttöön saamisen helpottaminen. Opettajat eivät pysty itse asentamaan sovelluksia kaupungin tabletteihin. Välineiden osalta on aiheellista myös miettiä, tavoitellaanko riittävää vai laadukasta kalustoa. Esimerkiksi ulkoisia mikrofoneja käyttämällä voidaan elokuvallisten töiden äänenlaatua parantaa, mutta lisälaitteet myös monimutkaistavat käyttöä. Elokuvareitin harjoitukset ovat sinällään mahdollisia kuvata vaikka pelkillä älypuhelimilla.

Keinot tukea opettajia itsenäisten elokuvakasvatustyöpajojen vetämisessä on kysymyksistä moninaisin. Ratkaisuja siihen ovat esimerkiksi

- elokuvakasvatuksen lisääminen opettajaopinnoissa
- opettajien täydennyskoulutukset
- vieraileva työpaja, sillä se on koulutusta myös opettajille
- oppimateriaali (jota käytetään myös kouluvierailuilla, jotta se tulee tutuksi).
Voisiko materiaali ohjata oppilasta kuten esimerkin kooditreenisovellus?
- Elokuvaraitti-opas tai -kortit työpajan jälkeen, kun ”rauta on kuuma”
- opettajan ja asiantuntijan keskustelu pajan jälkeen
- opettajan omakohtaisen kokemuksen lisäys itsenäisesti harjoittelemalla
- opettajan omakohtaisen kokemuksen lisäys, kun opettaja vetää pajan
- vertaistuki joko samalla koululla tai somen tai muun verkoston kautta
- pohja, johon voi suunnitella elokuvateemaisen tunnin
- hyvä pöhinä – kun muut opettajat jakavat hyviä kokemuksiaan ja saa nähdä muiden töitä (esim. koulun sisäisten kanavien kautta) niin se innostaa tekemään omienkin oppilaiden kanssa
- oppilaiden osaamisen ja ongelmanratkaisukyvyyn hyödyntäminen – kaikkea opettajan ei tarvitse osata itse.

Viideksi lupaavimmaksi ratkaisuideaksi luokanopettajien tuentarpeeseen työryhmä nimesi seuraavat:

1. rahoitus kouluvierailujen lisäämiseksi niitä lyhentämättä myös jatkossa
2. oppimateriaali: verkkomateriaali opasvideoineen ja lisäksi mahdollinen käteen annettava materiaali
3. opettajien täydennyskoulutukset
4. lainavälinepaketti eli Elokuvakasvatuksen aarrearkku
5. elokuvakasvatuksen lisääminen opettajaopinnoissa

Täydensimme työryhmässä ideoitujen ratkaisukonseptien pohjalta Elokuvaraitin palvelupolkua (liite 3) sekä arvolupauskaaviota (liite 2). Ne toimivat muistiinpanoina, suunnitelmina ja työkaluina jatkokehitystä varten.

3.6 Elokuvaraitin toimintamallin jalkauttaminen

Opetussisältöjen hiomisen jälkeen Elokuvaraitin pilotointia jatkettiin 2022–2023 toimintamallin jalkauttamisella Oulun alueen peruskouluihin. Tässä vaiheessa noin puolet Oulun alueen kolmansista luokista osallistui Elokuvaraitin toimintaan. Elokuvaraitin ja sen oppimateriaalisivuston varsinainen lanseeraus tapahtui syksyllä 2023 Oulun kulttuuriopettajien kokouksessa. Oulussa jokaisella peruskoululla on nimetty kulttuuriopettaja, joka toimii koulujen ja kulttuuritoiminnan välisenä yhdyshenkilönä. Elokuvaraitin toimintamalliin linjattiin kuuluvaksi, että vierailevan elokuvakasvattajan vetämän tehtäväkokonaisuuden lisäksi luokanopettajan tulee valita toinen tehtävä itsenäisesti luokkansa kanssa toteutettavaksi. Tällä pyritään vakiinnuttamaan elokuvakasvatusta käytännön perusopetukseen, jottei opetussuunnitelmiinkin sisältyvän elokuvakasvatuksen toteutuminen jää riippuvaiseksi vierailevista elokuvakasvattajista. Syyskuussa 2023 järjestettiin myös opettajien täydennyskoulutus Elokuvaraitin sisällöistä. Suunnitelmissa on jatkaa koulutuksia tulevaisuudessa.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

4.1 Millaisia ovat relevantit sisällöt kolmansien luokkien Elokuvarreitillä?

Elokuvakasvatus edistää perusopetuksessa opetussuunnitelmien laaja-alaisten osaamiskokonaisuuksien ja monien oppiainekohtaisten sisältöjen oppimista. Näihin laaja-alaisiin osaamiskokonaisuuksiin kuuluu erityisesti monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, ajattelu ja oppimaan oppiminen sekä kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Monilukutaidolla tarkoitetaan monipuolisesti erilaisten kuvallisten, sanallisten ja ääneen tai muihin symbolijärjestelmiin pohjautuvien viestien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Oulussa paikallisen kulttuuriopetussuunnitelman tavoitteisiin puolestaan kuuluu muun muassa vahvistaa tasa-arvoisesti kaikkien oppilaiden kulttuurista yleissivistystä, kulttuuri-identiteetin muodostumista sekä luovuutta, mielikuvitusta, itseilmaisua ja itsetuntoa.

Näihin moninaisiin tavoitteisiin vastaa yhdistelmä esteettistä ja mediakasvatuksellista elokuvakasvatusta eli elokuvakasvatus, jossa lähestytään elokuvaa sekä oppimisen kohteena, että välineenä muuhun oppimiseen. Molemmista lähtökohdista on löydettävissä runsaasti hyvin perusteltavissa olevia opetuksellisia sisältöjä. Esimerkiksi elokuvan ollessa oppimisen kohteena oppilaille voidaan opettaa elokuvan historiaa, merkittäviä tekijöitä ja teoksia, analysointitaitoja ja keskeisiä elokuvakerronnallisia innovaatioita, kuten kuvakoot, kuvakulmat, montaasi, huomiopisteen siirtäminen ja äänellä vaikuttaminen. Elokuvan ollessa oppimisen välineenä voidaan opettaa esimerkiksi omasta ympäristöstä, omista tunteista, omista mielipiteistä, ajankohtaisista ilmiöistä ja eri oppiainesisällöistä kertomista elokuvallista ilmaisua hyödyntäen. Kameraa voidaan käyttää monipuolisesti erilaisten asioiden ilmaisuun ja tallentamiseen kuten kynääkin käytetään.

Elokuvaraitia varten kehitettiin elokuvakasvatuksen tehtävätarjotin, joka on kuusi selkeää tehtäväkokonaisuutta sisältävä verkko-oppimateriaali. Tehtäväkokonaisuuksista kolmessa ensimmäisessä painottuu elokuva oppimisen kohteena ja

kolmessa jälkimmäisessä elokuva oppimisen välineenä (sisällöt on kuvailtu tarkemmin sivuilla 28–29):

- 1) Liikkuvan kuvan illuusio ja animaatio
- 2) Elokuvakerronnan ABC
- 3) Elokuvan magiaa: stop trick
- 4) Videopensseli: muoto-, väri-, kirjainoppia videokuvaamalla
- 5) Oma uutinen
- 6) Tunnetaitotyöpaja

Tehtävät ovat toteutettavissa helposti saatavilla olevilla välineillä, kuten tableteilla, niin, että yhden kokonaisuuden toteuttamiseen luokan kanssa kuluu aikaa noin 90 minuuttia. Elokuvareitin toimintamalliin kuuluu, että luokanopettaja valitsee luokalleen yhden tehtäväkokonaisuuksista toteutettavaksi vierailevan elokuvakasvatustajan tukemana sekä yhden itsenäisesti toteutettavaksi. Ratkaisulla pyritään sitouttamaan opettajia ja juurruttamaan elokuvakasvatusta koulujen toimintaan.

Tehtäväkokonaisuudet osoittautuivat pilotissa toimiviksi ja pidetyiksi. Kolmas luokka todettiin myös otolliseksi vaiheeksi ottaa tabletit kuvaus- ja editointivälineinä opetuskäyttöön, jolloin Elokuvareitillä opittuja taitoja pystytään hyödyntämään oppimisessa laajemminkin. On mahdollista, että päivitämme tehtäväsistölle tulevaisuudessa. Elokuvakasvatusta, elokuvakulttuuria ja ympäröivä mediamaailma elävät ja on oletettavaa, että myös opetuksen painotukset muuttuvat.

4.2 Miten luokanopettajia voidaan tukea Elokuvareittiin osallistumisessa?

Kyselytutkimukseen (otos 50) ja syventäviin haastatteluihin (otos 6) osallistuneet opettajat suhtautuivat sekä Elokuvareittiin että yleisesti elokuvakasvatukseen hyvin myönteisesti ja kokivat ne hyödyllisiksi oppilailleen. 86 % opettajista uskoi pystyvänsä toteuttamaan Elokuvareitin tehtäväkokonaisuuksien kaltaisia harjoit-

tuksia myös itsenäisesti luokkiensa kanssa, mutta suurella osalla heistä toteuttamiseen liittyi epävarmuustekijöitä. Tekijöitä, jotka saavat luokanopettajat εμπιmään elokuvakasvatusprojektiin ryhtymisessä olivat erityisesti teknisen osaamisen puute, sopivien välineiden puute ja ajan puute. Epäinnostavaksi koettiin erityisesti se, jos joutuu perehtymään uuteen tekniikkaan ilman koulutusta tai vertaistukea. Sen sijaan innostavaksi uusi opetettava asia koettiin, jos joku innostunut ja osaava henkilö perehdyttää asiaan, jos asia innostaa oppilaita tai jos asia on helposti sovellettavissa opetukseen.

Toivotuimmiksi tavoiksi tukea Elokuvareittiin osallistumista opettajat nostivat ammattilaisen tarjoaman perehdytyksen aiheeseen ja tekniikkaan sekä lainattavat välineet. Mieluisimmat perehdyttämisen muodot olivat elokuvakasvattajan kouluvierailu, tiiviitä opasvideoita sisältävä selkeä ja suoraan käyttöön otettavissa oleva oppimateriaali sekä täydennyskoulutukset.

Elokuvakasvattajan kouluvierailu ja opettajille tarjottava oppimateriaali eivät ole tukikeinoina toisiaan poissulkevia, vaan monet opettajat toivovat juuri molempia: vierailevaa elokuvakasvattajaa auttamaan alkuun, mutta myös käyttövalmista oppimateriaalia, johon voisi helposti myöhemmin palata. Kun oppimateriaalia on käytetty jo kouluvierailun aikana, se tulee tutuksi opettajalle. Materiaali auttaa opettajaa palauttamaan työpajan kulun mieleen pidemmänkin ajan kuluttua.

Viideksi lupaavimmaksi ratkaisuideaksi luokanopettajien tuentarpeeseen Valveen elokuvakoulun työryhmä valitsi seuraavat (ratkaisuja lisää sivulla 44):

- rahoitus kouluvierailujen lisäämiseksi niitä lyhentämättä myös jatkossa
- oppimateriaali: verkkomateriaali opasvideoineen ja lisäksi mahdollinen käteän annettava materiaali
- opettajien täydennyskoulutukset
- kouluilla kiertävä lainavälinepaketti eli Elokuvakasvatuksen aarrearkku
- elokuvakasvatuksen lisääminen opettajaopinnoissa

4.3 Toimenpidesuunnitelma ja jatkokehityksen kohteita

Elokuvareitin myötä kaikki peruskoulujen kolmannet luokat Oulussa saavat halutessaan Elokuvareittiin kuuluvan työpajan, joka on tilattavissa Valveen elokuvakoululta. Toiminnan rahoittaa Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. Elokuvareitin oppimateriaali on avoimesti saatavilla verkossa sivuilla www.kulttuuri-valve.fi/elokuvareitti.

Elokuvareitin kehittämiseksi ja laajemminkin koulujen elokuvakasvatuksen tukemiseksi potentiaalisia jatkokehityskohteita ovat muun muassa:

- Oppimateriaalin kieliversiot. Oppimateriaalia ollaan parhaillaan kääntämässä ruotsiksi ja useille saamenkielille, mikä parantaa entisestään sen saavutettavuutta.
- Oppimateriaalin sisällön kehittäminen esimerkiksi ohjevideoita lisäämällä. Erityisesti Elokuvan magiaa -työpaja hyötyisi ohjevideosta.
- Elokuvareitin laajentaminen kahdeksansille luokille ja mahdollisesti varhaiskasvatukseen näille kohderyhmille suunnitelluin sisällöin.
- Elokuvien katsomismahdollisuuksien edistäminen perusopetuksessa.
- Elokuvaopetusta tukevien välineiden saatavuuden edistäminen esimerkiksi lanseeraamalla kiertävä Elokuvan aarrearkku, jota koulut voisivat lainata omaan käyttöönsä.
- Elokuva-aiheisten opettajien täydennyskoulutusten vakiinnuttaminen.
- Elokuvakasvatuksen lisääminen opettajaopintojen osana.
- Toimintamallin laajentaminen Oulun ulkopuolelle. Toimintamallia ja oppimateriaalia on mahdollista soveltaa myös muissa kunnissa, mikä edistäisi elokuvakasvatuksen saavutettavuutta ja keventäisi kuntien tarvetta suunnitella omia vastaavia kulttuuriopetuksen malleja. Opetuksen järjestäjien tulee varmistaa tarvittavat opetus- ja välineresurssit.
- Palautteen ja muun tiedon kerääminen jatkokehityksen tueksi. Opettajilta kerätyn palautteen ohella myös oppilaspalaute on arvokasta.
- Elokuvakasvatuksen ja sen käytäntöjen tunnettuuden ja arvostuksen lisääminen.

4.4 Pohdintaa kehitystehtävän onnistumisesta

Pohdin lopuksi kehitystehtäväni suhdetta asetettuihin tavoitteisiin. Opinnäytetyön arviointikriteerien mukaan kehitystehtävän tavoite on olla merkityksellinen ja uusi alueen työ-, elinkeino- tai kulttuurielämän näkökulmasta. Katson tämän toteutuneen. Media- ja elokuvakasvatustoimintaa Suomessa on leimannut muutamia pitkäaikaisia toimijoita lukuun ottamatta hankeluontoisuus ja lyhytjänteisyys. Elokuvariehti on saavutettavuudeltaan, vaikuttavuudeltaan ja pitkäjänteisyydeltään poikkeuksellisen suuri elokuvakasvatuksen toimintamalli. Se on jo pilotoinnin aikana tavoittanut lähiopetuksessa tuhansia lapsia ja tulee todennäköisesti tavoittamaan tulevana vuosina tuhansia, ellei jopa kymmeniä tuhansia lisää. Toivon siitä pysyvää osaa paikalliseen perusopetukseen. Kyse ei ole kuitenkaan pelkästään perusopetuksesta. Kulttuurikasvatus on myös uusien kulttuurin tekijöiden ja kokijoiden kasvattamista. Mikään kulttuurin laji ei säily elävänä ilman että se löytää osallistujansa aina uusista sukupolvista.

Työpajojen sisällöt onnistuivat ja niistä saatiin hyvää palautetta niin opettajilta kuin oppilailtakin. Tutkielmassa esitetyt tiedot ja johtopäätökset opettajien tuen tarpeista ovat hyödynnettävissä laajemminkin suunniteltaessa elokuva- tai mediakasvatushankkeita kouluympäristöön. Kehityshankkeen aikana muodostetusta käyttäjäymmärryksestä olisi ollut meillekin apua jo aiempia projekteja suunnitellessamme ja toteuttaessamme. Koin palvelumuotoilun menetelmien käyttämisen käyttäjätiedon keräämisessä antoisaksi ja hyödylliseksi. Prosessin avulla opin kohderyhmästä merkityksellisiä ja itsellenikin uusia asioita, vaikka takanani on koulu yhteistyötä kaksi vuosikymmentä. Muille mediakasvatustyötä tekeville tahtoisinkin muistuttaa: älkää vain tuutatko ulos opetusmateriaalia ja olettako, että se otetaan käyttöön. Maailma on pullollaan materiaalia. Tutkikaa opettajien tarpeita ja tukekaa käyttöönotossa, tarvittaessa vaikka rinnalla opettaen. Pitäkää huolta, että onnistumiset näkyvät ja kuuluvat, sillä esimerkit ja kokemukset onnistumisista ovat kullanarvoisia. Loppuun vielä lisäisin: teette tärkeää työtä.

Käsittelin tutkielmassa pitkää, useita vuosia kestänyttä kehitystehtävää. Rönssyilyn vaara oli olemassa. Olen pyrkinyt esittämään kehitystehtävän tutkielmassa johdonmukaisesti edeten aiheen perustelusta ja tutkimuskysymysten asettelusta

tietoperustan ja toteutuksen kuvaukseen ja lopulta johtopäätöksiin. Katson onnistuneeni tässä ainakin kohtuullisen hyvin. Tiedostan kuitenkin, etten itse kirjoittajana ja käytännön kehitystehtävän toteuttaneen työyhteisön jäsenenä pysty katsomaan työtä täysin uusin silmin. On mahdollista, että jotain osa-aluetta olen käsitellyt lukijan näkökulmasta liian suppeasti ja jotain toista kenties tarpeettoman laajasti. Tähän liittyikin ehkä kirjoittajana merkittävin kokemani epävarmuus: sen päättäminen, kenelle kirjoitan. Korkeakoulun suuntaan tehtäväni on osoittaa aiheen ja myös spesifien muotoseikkojen hallintaa, mutta toisaalta elokuvakasvatuksen edistäjänä pyrin myös popularisoimaan aihetta. Kun olen kertonut ihmisille eri versioita tutkielmani otsikosta, niin monien muiden alojen ihmisten ilmeet ovat olleet hieman hämmentyneet, mutta opettajat ovat heti ymmärtäneet mistä on kysymys. Toivonkin ajatusteni tavoittavan erityisesti opettajia ja kulttuurin ja koulutuksen päättäjiä, jotka voisivat hyödyntää kokemuksiamme audiovisuaalisen sivistyksen edistämiseksi. Pyrin toisaalta siihen, että työni olisi ymmärrettävä myös opetusalaan tuntemattomille. Olen tasapainoillut siinä, että kertoisin osa-alueista riittävästi, mutten liikaa. Hankalinta se on ollut ehkä opetussuunnitelmakirjausten kohdalla, jotka ovat relevantteja, mutta eivät välttämättä laajempaa yleisöä kiinnostavia. Toki kiireisellä lukijalla on mahdollisuus lukea pelkkä tiivistelmä tai johtopäätökset.

Suurimmat puutteet omasta näkökulmastani listaan kohdassa 4.3, jatkokehityksen kohteita. Tutkimustyön kattavuutta olisi lisännyt se, että tutkielmassa näkyisi enemmän myös oppilaiden näkökulma. Havainnoin opetustilanteita ja kävin jokaisessa pilottityöpajassani keskusteluja myös oppilaiden kanssa. Tutkielmassa kuitenkin keskityin opettajilta kerättyyn tietoon ja palautteeseen, jotka asetin etusijalle tutkimuskysymyksiin perustuen. Myös kahdeksansien luokkien Elokuvarieitin kehittäminen olisi ollut mukavaa saada mukaan, mutta rajasin käsiteltävän aiheen kolmansien luokkien Elokuvarieittiin aikataulullisista syistä. Kokonaisuutena koen kehitystehtävän onnistuneen hyvin ja tulosten olevan hyödyksi koulutukselle ja kulttuurille vähintään paikallisesti – toivottavasti laajemminkin.

LÄHTEET

Bergala, Alain 2013. Kokemuksia elokuvakasvatuksesta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Espiritu, Zachary 2014. The Art of Animation. Hakupäivä 15.9.2023. <http://zacharyespiritu.com/ArtOfAnimation/before-film.html>

Fedorov, Alexander 2008. Media Education around the World: Brief History. Hakupäivä 15.9.2023. https://www.researchgate.net/publication/26595210_Media_Education_around_the_World_Brief_History

Gray, Frank 2014. Reference Guide to British and Irish Film Directors: Smith, G.A. (1864–1959). Hakupäivä 15.9.2023. <http://www.screenonline.org.uk/people/id/449633>

Gunning, Tom 1986. The Cinema of Attraction: Early Film, Its Spectator and the Avant-Garde. Teoksessa *Wide Angle* 8.3–4. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 63-70.

Hakkarainen, Päivi & Kumpulainen, Kari 2011. Kuva liikkuu – pysytkö mukana? Teoksessa *Liikkuva kuva – muuttuva opetus ja oppiminen* (toim. Hakkarainen, Päivi & Kumpulainen, Kari). Kokkola: Lapin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Kiesiläinen, Ismo 2017. Kamerakynän pedagogiikka – opettajan käsikirja. Hakupäivä 15.9.2023. [http://kamerakyna.fi/kamerakynan_pedagogiikka_-_opettajan_kasikirja_\(2017\)_web.pdf](http://kamerakyna.fi/kamerakynan_pedagogiikka_-_opettajan_kasikirja_(2017)_web.pdf)

Kivi, Erkki 2012. Kuinka kuvat puhuvat – elokuvaäänien pidempi oppimäärä. Helsinki: Books on Demand GmbH

Kovanen, Marjo, Metsätähti-Koistinen, Heli, Puura Castrén, Anna-Liisa & Freese, Outi 2013. Elokuvasvatuksen opas. Toinen painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Kuleshovin testi. Elokuva. Ohjaaja Lev Kuleshov. Hakupäivä 15.9.2023. <https://medium.com/@DonaMajicShow/soviet-montage-theory-ef3b8fc913fb>

Kupiainen, Reijo, Sintonen, Sara & Suoranta, Juha 2007. Suomalaisen mediakasvatuksen vuosikymmenet. Teoksessa Näkökulmia mediakasvatukseen (toim. Kynäslähti, Heikki, Kupiainen, Reijo & Lehtonen, Miika). Helsinki: Mediakasvatuseura ry

Mankkinen, Jussi 2017. Lumière-veljekset tekivät uskomattomat 1 422 elokuvaa – parhaat on nyt koostettu yhdeksi elokuvaksi. Hakupäivä 15.9.2023. <https://yle.fi/a/3-9861744>

Merilampi, Ritva-Sini 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: Avain.

Miettinen, Satu (toim.) 2016. Palvelumuotoilu – uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Kolmas painos. Helsinki: Teknologiatieto Teknova Oy.

Nevala, Tommi 2019. Elokuvasvatuksen käsikirja. Oulu: Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut, Kulttuuritalo Valve, Valveen elokuvakoulu, Koulujen elokuvaviikko.

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2022a. Digitaalisen osaamisen kuvaukset - Tukea perusteiden toimeenpanoon. Hakupäivä 15.9.2023. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/digi-osaaminen/8706410/tekstikappale/8709071>

Opetushallitus 2022b. Digitaalisen osaamisen kuvaukset: medialukutaito. Hakupäivä 15.9.2023. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/digiosaaminen/8706410/osaamiskokonaisuus/8709070>

Opetushallitus 2022c. Digitaalisen osaamisen kuvaukset: median tuottaminen. Hakupäivä 15.9.2023. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/digiosaaminen/8706410/osaamiskokonaisuuspaaalue/8715975>

Oulun kaupunki 2016. Oulun kaupungin kulttuuriopetuksen suunnitelma. Hakupäivä 15.9.2023. https://www.ouka.fi/documents/1257266/3520222/liite8_ou-lun_kaupungin_kulttuuriopetuksen_suunnitelma.pdf

Oulun kaupunki 2020. Oppilaan kulttuuripolku. Oulun kaupungin intranet. Hakupäivä 15.9.2023. https://oulunkaupunki.sharepoint.com/:w:/r/sites/Sivistys-jakulttuuripalvelut/_layouts/15/Doc.aspx?sourcedoc=%7BEB74BE70-AB62-4245-8B35-64EE946FDD8E%7D&file=Oppilaan%20kulttuuripolku.doc&action=default&mobileredirect=true&DefaultItemOpen=1. Vaatii käyttöoikeuden.

Pitkänen, Ella & Saarenmaa, Kaisa 2021. Mobiiliteknologia mullisti lasten arjen – nettiin ei mennä, vaan siellä ollaan. Hakupäivä 15.9.2023. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/mobiiliteknologia-mullisti-lasten-arjen-nettiin-ei-menna-vaan-siella-ollaan>

Rahja, Rauna (toim.) 2013. Nuorten mediamaailma pähkinäkuoressa. Helsinki: Mediakasvatusseura ry.

Saarela, Tommi 2000. Selluloidi soikoon! Suomalaisen elokuvasäveltämisen iha-
nuus ja kurjuus. Helsinki: Stellatum Oy.

Sihvonen, Jukka 1988. Liekehtivät nalleverhot – esseitä televisio- ja elokuvakasvatuksesta. Helsinki, LIKE Kustannus Oy.

Sperling, Joshua 2016. Montage in Cinema. Hakupäivä 15.9.2023. <https://www.rem.routledge.com/articles/overview/montage>

Spira, John 2020. Georges Méliès on his early struggles in cinema: “The inventor’s life is not all sweetness and light!” Hakupäivä 15.9.2023. <https://www.bfi.org.uk/features/georges-melies-autobiography>

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto, 2023a. Mikä, miksi ja miten? Hakupäivä 15.9.2023. <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/tietoa/mita-miksi-ja-miten>

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto, 2023b. Kuntakysely 2023: Kulttuurikasvatussuunnitelmien valtakunnallinen tilanne. Hakupäivä 15.9.2023. <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/kuntakysely-2023-kulttuurikasvatussuunnitelmien-valtakunnallinen-tilanne>

Tarkovski, Andrei 1989. Vangittu aika. Helsinki: Love kirjat

The Sick Kitten 1903. Elokuva. Ohjaus George Albert Smith. Hakupäivä 15.9.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=T33INsnVFbl>. Kuvakaappaus kohdasta 00:00:15.

Työläiset poistuvat tehtaasta 1895. Elokuva. Ohjaus Auguste ja Louis Lumière. Hakupäivä 15.9.2023. <https://www.grandpalais.fr/fr/article/la-sortie-dusine-lumiere-par-les-cineastes-contemporains>

LIITTEET

Liite 1: Elokvareitin käyttäjäprofiilit

Liite 2: Elokvareitin arvolupauskaavio

Liite 3: Elokvareitin palvelupolku

Tiina on valmistunut luokanopettajaksi 10 vuotta sitten ja on toiminut sen jälkeen alakoulussa opettajana. Hän on käyttänyt nuoruudessaan ja opiskelujen aikana melko paljon internetiä ja sosiaalisia medioita ja ymmärtää että mediakasvatus on tärkeää. Hän suhtautuu myös elokuvakasvatukseen myönteisesti, mutta opiskeluissa aihetta käsiteltiin lähinnä lyhyen animaatioprojektin verran, joten hän kaipaa lisää hyviä, helposti käyttöönotettavia tehtävävinkkejä.

Uusien sovellusten itsenäinen harjoittelu sujuu Tiinalta, mutta hän ottaa mielellään luokkaansa vierailevan elokuvakasvattajan, koska kokee sen oppilaille piristäväksi ja itselle inspiroivaksi. Lisäksi toinen aikuinen luokassa tuo jouhevuuutta oppilaiden ohjaamiseen.

Käyttäjäprofiili 1, "Tiina Opettaja".

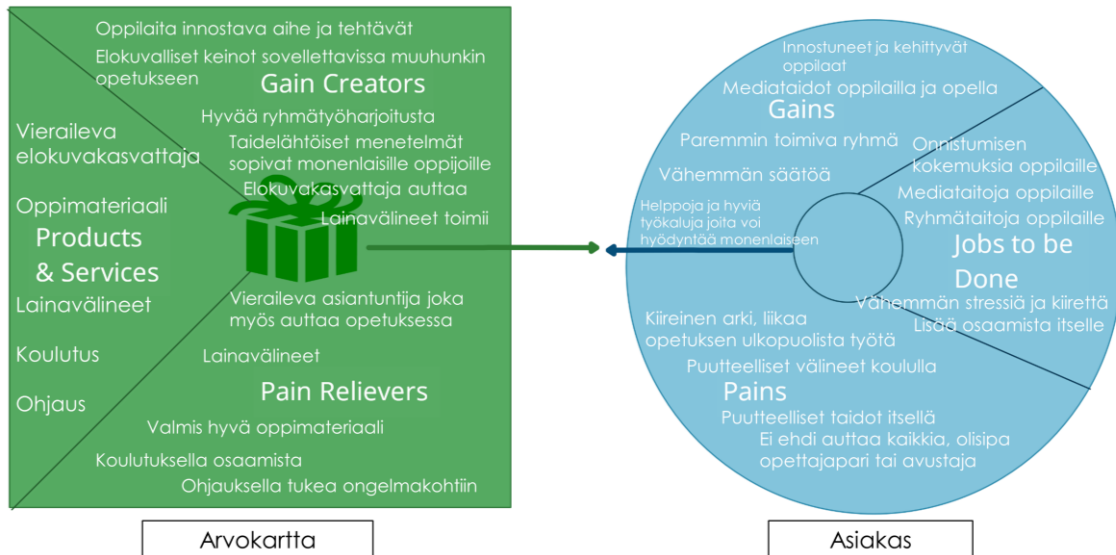

Taina on kokenut luokanopettaja joka on työskennellyt alakoulussa jo 30 vuotta. Hän kokee vahvuudekseen hyvät vuorovaikutustaidot opetustilanteissa, mutta ei koe hallitsevansa teknisiä laitteita ja sovelluksia, joita media- ja elokuvaharjoituksissa käytetään. Hän on aina tykännyt katsoa elokuvia, erityisesti draamaa. Kaupallisten elokuvien katselu ei ole ollut omiaan helpottamaan elokuvaharjoituksiin tarttumista, koska hänellä on mielikuva, että elokuvien tekeminen on vaativaa. Tainan kokemus on myös, että koulun vanhat padit ja muut laitteet toimivat tahmeasti tai eivät ollenkaan, ja siksi hän arkailee niiden käyttämistä omilla tunneillaan. Taina ymmärtää, että media- ja elokuvakasvatus on tässä ajassa tärkeää, mutta haluaisi mieluiten tarttua aiheeseen aiheen tuntevan toisen opettajan kanssa, eikä ainoana aikuisena.

Käyttäjäprofiili 2, "Taina Opettaja".

Value Proposition

Customer Profile

Arvolupauskaavio (value proposition canvas) kuvaa käyttäjien tarpeita ja sitä, miten palvelu voi niihin vastata.

	Ennen pajaa	Pajan aikana	Pajan jälkeen
Asiakkaan toiminnot	<ol style="list-style-type: none"> Opettaja kuulee pajasta Opettaja katsoo vaihtoehtot ja oppimateriaalit Elokvareitti-sivustalta ja varaa pajan Opettaja saa vahvistuksen pajasta Opettaja varaa välineitä, jos tarpeesta on kerrottu Opettaja kertoo oppilaille pajasta 	<ol style="list-style-type: none"> Opettaja toivottaa vierailijan tervetulleeksi ja sovitaan tauoista Opettaja näyttää missä välineet ovat, avaa tietokoneen ja videolykin Opettaja kuuntelee alustuksen ja näkee oppimateriaalin käytössä Opettaja jakaa luokan pienryhmiin Opettaja seuraa opetusta ja osallistuu pienryhmien ohjaamiseen Valmiit työt katsotaan yhdessä 	<ol style="list-style-type: none"> Opettaja saa pajan lopuksi tehtäväkortit tai oppaan Opettaja keskustelee pajasta oppilaiden kanssa Opettaja kertoo kollegalleen pajasta ja näyttää materiaalia Valmiit työt katsotaan uudelleen ja näytetään mahdollisesti muillekin kun ne on lähetetty koululle Elokvakoulun asiantuntija varmistaa että opettajalla on mitä elokuvakasvatksen jatkamiseen tarvitaan ja vinkkaa tarvittaessa Opettaja antaa palautteen Opettaja jatkaa elokuvakasvatamista saamansa osaamisen ja materiaalin tuella ja tarvittaessa tilaa luokalleen lainavälineet.
Asiakkaan ajatukset	<p>Mitä nämä pajat ovat? Minkä valitsisin? Mikä tukisi opetusta ja innostaisi oppilaitani? Tämä kuulostaa hyvältä. Näissähän on niin hyvät materiaalit että voisin vetää tällaisia itsekin.</p>	<p>Onkohan tässä nyt kaikki mitä vetäjä tarvitsee? Elokvakasvattajalta alustus sujuu selvästi kokemuksella. Osaisin kyllä itsekin tuolla materiaalilla. Miten jakaisin ryhmät? Tuo ryhmä vaatii varmaan enemmän huomiota, ohjaisinko heitä itse? Riittääköhän aika? Kaikki saivat näköjään aikaiseksi jotain, jopa villi ryhmä. Yllättävän hyviä töitä monilla ryhmillä.</p>	<p>Oppilaat tykkäsivät selvästi pajasta. Oli kiva kun saatiin se luokalle. Täytyy kehua. Näyttäsikö työt muillekin? Saisiko nelosillekin pajan? Mitä se elokuvakasvattaja opettikaan? Miten se ohjelma toimi? Näihinhan oli ne hyvät ohjeet. Nyt muistan.</p>
Vaihtuva tunne	<p>Utelaisuus, tyytyväisyys tarjottuun ennakkotietoon ja oppimateriaaliin ja siihen että sai pajan. Pieni jännitys ennen pajaa, kun on niitä huvilejäkin.</p>	<p>Helppous kun vierailijan alustus kiinnostaa oppilaita. Mielenkiinto asiasta itseltä ja opetusilannetta kohtaan. Pieni riittämättömyyden tunne, kun kaikkia pienryhmiä ei ehdi ohjata. Ilo ja onnistumisen tunne.</p>	<p>Tyytyväisyys. Mielenkiinto ja innostus jatkaa elokuvakasvatusharjoituksia luokan kanssa ja lisääntynyt itsevarmuus siitä, että pystyy siihen itsekin.</p>

Elokvareitin palvelumuotoiluprosessissa luotu palvelupolun kuvaus, johon on korostettu sinisellä värillä prosessin aikana tehdyt lisäykset.